stia, quæ in Christi commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa vero, quam Christus in ara Crucis obtulit, secundum se nulli edere licet: *Non propter hoc Sacerdos transgressor efficitur: quia ea, quæ miraculose fiunt, legibus non subduntur. Confulendum tamen esset Sacerdoti, quod iterato corpus, & sanguinem Domini consecraret, & sumeret.* Ita S. Th. Quæ tamen intelligenda sunt, si nedum aliquibus aliis, sed etiam ipsi Sacerdoti sub specie carnis, & sanguinis appareat. Verum, si licet aliquibus sub specie carnis, & sanguinis appareat, ipsi tamen Sacerdoti sub specie panis, & vini videatur, ut ante: vel licet per aliquod temporis sub specie carnis, & sanguinis apparuerit, postmodum tamen ante Communionem iterum sub specie panis ab ipso videatur, sumere debebit. Quia in hoc casu nulla immutatio in sacramento, sed tantum in oculis videntium facta esset, ut docet S. Thom. *3. p. q. 76. art. 8.*

XI. Quæres secundo: Quid si in calicem muscæ, vel araneæ, vel aliquid venenosum caderet post consecrationem; vel Sacerdos sciret, hostiæ, vel calici immissum fuisse venenum causa occidendi ipsum? Peccaret ne Sacerdos, si sciens sumeret, quasi occidens seipsum sumendo, vel Deum tentans?

Respondet S. Thom. 3. p. q. 83. art. 6. ad 3. *Quod si musca, vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit, aut etiam venenum deprehenderit esse immissum; debet effundi, & abluto calice denuo aliud vinum apponi consecrandum. Si vero aliquid horum post consecrationem acciderit; debet animal caute capi, & diligenter lavari, & comburi, & abluvio cum cineribus in sacrarium mitti. Si vero venenum ibi esse deprehenderit immissum: nullo modo debet sumere, nec aliis dare, ne calix vitæ veratur in mortem; sed debet diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto cum reliquiis conservari. Et ne sacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum apponere in calicem, & denuo resumere a consecratione sanguinis, & sacrificium perficere.* Ita S. Thom.

XII. Quæres tertio: Quid si Sacerdos ante consecrationem, vel post, recolit se non esse jejunum, vel esse in peccato mortali, aut excommunicatione ligatum; debebit ne novum peccatum mortale committere, & sumere?

Respondet cum S. Thoma citato, *ad secundum* quod, ut supra diximus: *Ubi difficultas occurrit, semper est accipiendum illud, quod habet minus de periculo. Maxime autem periculosum circa hoc sacramentum est, quod est contra perfectionem hujus sacramenti; quia hoc est immane sacrilegium; minus autem est illud, quod pertinet ad qualitatem sumentis. Et ideo, si Sacerdos post consecrationem inceptam, recordetur se aliquid comedisse, vel bibisse; nihilominus debet perficere sacrificium, & sumere Sacramentum. Similiter si recordetur, se peccatum aliquod commisisse, debet pœnitere cum proposito confitendi, & satisfaciendi; & sic non indigne, sed fructuose sumet sacramentum. Et eadem ratio est, si meminerit, se excommunicationi cuicumque subjacere: debet enim assumere propositum humiliter absolutionem petendi; & sic per invisibilem Pontificem Jesum Christum absolutionem consequentur, quantum ad hunc actum, quod peragat divina Mysteria. Si vero ante consecrationem alicujus prædictorum sit memor; cujus reputarem, maxime in casu manducationis, & excommunicationis, quod Missam inceptam deseteret, nisi grave scandalum timeretur.*

XIII. Quæres quarto: Quid si Sacerdos post consecrationem moriatur, aut a sensibus alienetur? Tunc certe non potest sumere.

Respondeo cum S. Thom. laudato, ad 1. *Quod si Sacerdos morte, aut infirmitate gravi occupetur ante consecrationem corporis, & sanguinis Domini, non oportet, ut per alium supplearur. Si vero incepta consecratione hoc acciderit, puta, consecrato corpore, ante consecrationem sanguinis, vel etiam consecrato utroque; debet Missa celebritas per alium expleri, ut habetur* in Concil. Toletano VIII. Can. 2. relato in Decret. 7. q. 1. Cap. *Nihil*.

XIV. Quæres quinto: Quid si ex negligentia, vel casu, aut aqua non ponitur in calice, aut etiam loco vini aqua; debeme sumere, an relinquere?

Respondet S. Thom. ut supra, ad 4. *Quod si Sacerdos ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem corporis percipiat, aut vinum, aut aquam non esse in calice, debet statim apponere, & consecrare. Si vero post consecrationis verba perceperit, quod aqua desit, debet nihilominus procedere, quia impositio aquæ, ut supra dictum est* (q. 74. art. 7.) *non est de necessitate sacramenti: debet tamen puniri ille, ex cujus negligentia hoc contingit. Nullo autem modo debet aqua vino jam consecrato misceri; quia sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte, ut supra dictum est* (q. 77. art. 8.) *Si vero perciplat post verba consecrationis, quod vinum non fuerit positum in calicem: si quidem hoc percipiat ante sumptionem corporis, debet, deposita aqua, si ibi fuerit, imponere vinum cum aqua, & resumere a verbis consecrationis sanguinis: si vero hoc perceperit post sumptionem corporis, aliam hostiam apponere debet iterum consecrandam simul cum sanguine. Quod ideo dico, quia si diceret sola verba consecrationis sanguinis, non servaretur debitus ordo consecrandi; & sicut dicitur in prædicto cap. 2. Concilii Tolerani VII.* Perfecta non possunt videri sacrificia, nisi perfecto ordine compleantur. *Si vero inciperet a consecratione sanguinis, & repeteret omnia verba consequentia, non competeret, nisi adesset hostia consecrata; cum in verbis illis occurrant quædam dicenda, & facienda, non solum circa sanguinem, sed etiam circa corpus. Et debet in fine iterum sumere hostiam consecratam, & sanguinem, non obstante etiam si prius sumpseris aquam, quæ erat in calice: quia præceptum de perfectione, vel de perceptione hujus mentum a jejunis sumatur, ut supra dictum est* (qu. 80. art. 8.) Præfatæ S. Th. regulæ alta mente sunt reponendæ a Sacerdotibus, ut casibus, qui in celebratione Missæ eis acciderint prompte occurrere possint.

QUÆSTIO II.

De Valore, & Subjecto Sacrificii Missæ.

EXplicata essentia sacrificii Missæ, ejus valorem, & efficaciam, & insuper subjectum, cui potest applicari, hac in Quæstione examinare intendimus.

DUBIUM. I.

An Fructus, seu Valor Missæ sit Infinitus, an Finitus?

§. I.

Quædam Præmittuntur.

I. VAlor, seu fructus ut sacrificii Missæ est triplex. Vel meritorius, causans scilicet meritum in eis, qui illud operantur. Vel impetratorius, impetrando a Deo bona, tum spiritualia, tum temporalia. Vel satisfactorius, relaxando pœnam, quam debent solvere justi, sive in hac vita, sive in Purgatorio post mortem.

II. Sex sunt, qui concurrunt ad offerendum Missæ sacrificium. Primo: Christus principalis sacrificans. Tum quia: omnia, & singula sacrificia in Cruce æterno Patri obtulit. Tum quia: sacerdos celebrans, ejus nomine, & in ejus potestate consecrat. Tum etiam: quia non solum rata habet in Cælis sacrificia; quæ nomine suo fiunt in terris; sed etiam tamquam Summus Sacerdos singula, quæ fiunt in terris, ob majorem in Patrem suum reverentiam, ei offert in Cælis —— Secundo: Homo Christianus sacerdotali characterе insignitus, qui a Christo potestatem habet consecrandi, & sacrificandi, ut docet S. Th. *3. p. q. 83. art. 1. & 3.* & definitum est a Tridentino, *Sess. 22. c. 1. & Can. 2.* —— Tertio: Universa Ecclesia, quæ per Sacerdotes tamquam per suos Legatos petit a Deo, quod sibi necessarium est —— Quarto: illi, qui cooperantur sacrificio, vel adjuvant Sacerdotem, vel ei stipendium exhibendo, vel actu ei inserviendo, vel paramenta ministrando —— Quinto: Illi, qui pie, ac devote intersunt corporaliter sacrificio Missæ. —— Sexto tandem: qui, cum impediti nequeant corporaliter adesse sacrificio, adsunt spiritualiter suis affectibus votis Sacerdotis prosequentes.

III. Fructus vero, sive valor sacrificii Missæ duplex est. Unus ex opere operato, alter ex opere operantis. Primus, est fructus, & effectus immediate proveniens ab ipso opere instituto a Deo ad hunc effectum producendum, præscindendo a merito Ministri, & suscipientis. Secundus, ille est, qui ulterius habetur ex actione, & merito Ministri, & suscipientis. Sit exemplum. Si in sacrificio Missæ, nulla concurrente devotione celebrantis, remittentur animæ, pro qua offertur, triginta anni pœnarum luendarum in Purgatorio; talis remissio est ex opere operato. Si vero ob summam devotionem, ac pietatem celebrantis remittantur ei quadraginta anni pœnarum; illi decem supra triginta censentur fructus ex opere operantis. Quare hæc est differentia inter fructum ex opere operato, & ex opere operantis: quod ille respicit tempus præteritum, nempe, merita, & satisfactiones Christi præteritas, & opera ab ipso instituta; ut eis sua merita ad nos deferantur: adeoque fructus iste semper percipitur, nisi adsit obex in suscipiente. Iste vero respicit tempus præsens, nempe, qualitatem præsentem Ministri, qui hic, & nunc devote, vel indevote sacrificium peragit; ideoque non semper habetur, etsi ille, pro quo sacrificium offertur, dispositus sit.

In hoc sensu docet S. Thom. 3. p. q. 82. art. 6. *Quod in Missa duo est considerare: scilicet ipsum sacramentum, quod est principale; & orationes, quæ in Missa fiunt pro vivis, & mortuis. Quantum ergo ad sacramentum, non minus valet Missa Sacerdotis mali, quam boni; quia ubique idem conficitur sacramentum: Oratio etiam, quæ fit in Missa potest considerari dupliciter. Uno modo in quantum habet efficaciam ex devotione Sacerdotis orantis: & sic non est dubium, quod Missa melioris Sacerdotis magis est fructuosa. Alio modo, in quantum oratio in Missa profertur a Sacerdote in persona totius Ecclesiæ, cujus Sacerdos est minister: quod quidem ministerium etiam in peccatoribus manet, sicut supra dictum est* (2. præced.) *de ministerio Christi. Unde etiam quantum ad hoc est fructuosa, non solum oratio Sacerdotis peccatoris in Missa; sed etiam omnes ejus orationes, quas facit in Ecclesiasticis officiis, in quibus gerit personam Ecclesiæ: licet orationes ejus privatæ non sint fructuosæ, secundum illud Proverb. 28.* Qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. Hæc S. Thom. doctrina bene est observanda.

IV. His ergo præmissis; cum quæritur: an fructus, seu valor sacrificii Missæ sit infinitus, non est fermo de valore operis operantis: hic enim sive defumatur a bonitate, & devotione Sacerdotis celebrantis, sive universæ Ecclesiæ, ministrantium, adstantium, aliorumque offerentium, procul dubio finitus, & limitatus est: cum sanctitas omnium mortalium finita sit, ac limitata. Sed de valore ex opere operato, proveniente scilicet ab ipso Christo principali offerente, & opere ab ipso instituto, cui sua infinita merita applicavit.

V. Qua in re uniformes non invenio Theologos. Aliqui enim affirmant, valorem sacrificii Missæ esse extensive infinitum; ita ut una Missa possit applicari pluribus: ac tantumdem uniciuique prosit, ac si nulli alteri applicata fuisset. Pro hoc referuntur Cajetanus, Sylvester, Canus &c. Alii vero e contrario docent, valorem Missæ etiam ex opere operato esse extrinsece limitatum. Unde si una Missa dicatur pro pluribus, minus prodest singulis, quam si dicta esset tantum pro uno; quia fructus, quem habuisset iste unus dividitur inter plures: & ita singuli minorem partem habent. Ita S. Bonaventura, Scotus, & alii.

Facilis tamen erit ab hac controversia expeditio, si recolatur, dupliciter posse concipi, Missam esse ex opere operato valoris infiniti. Uno modo ex parte actus primi, & quoad sufficientiam. Alio modo ex parte actus secundi, & quoad efficaciam. Quare sit

§. II.

Resolutio Dubii.

VI. Dico. Valor sacrificii Missæ quoad virtutem, & sufficientiam infinitus est: quoad effectum vero, & efficaciam, quam, ut oblatum per Ecclesiæ Ministros, de facto, & in actu secundo producit, finitus, & limitatus est. Prior pars probatur. Sacrificium Missæ idem est cum sacrificio Crucis; est enim eadem victima, quæ in sacrificio Crucis fuit oblata; & idem principalis offerens, nempe, Christus: sola tantum ratione offerendi diversum, ut ait Tridentinum, *Sess. 22. cap. 2.* sed Sacrificium Crucis fuit, & est valoris infiniti quantum ad sufficientiam; quia non potest in nobis tot causare merita, & satisfactiones exhibere, quin possit ad plures, & plures in infinitum se extendere; ergo &c.

VII. Secunda pars prob. Eodem exemplo sacrificii crucis, quod licet in genere, meriti, satisfactionis, & pretii fuerit, & sit valoris infiniti; nullum tamen effectum infinitum de facto in nobis operatur: quia se habet per modum causæ universalis requirentis ad sui efficaciam dispositionem, & cooperationem subjecti, & causæ particularis. Cum igitur applicatio, & dispositio subjecti, tum offerentis per modum ministri, tum aliorum adstantium &c. eorumque cooperatio finita fit, & limitata; sequitur, quod etiam effectus inde secutus finitus sit, & limitatus.

VIII. Urgetur hoc ab inconvenientibus. Si Missæ de facto corresponderet effectus infinitus, tam prodesset omnibus, quam singulis, & Ecclesia uno sacrificio totum purgatorium evacuare posset; sicque non deberet curare, ut Anniversaria pro eadem anima celebrarentur. Morituri frustra ordinarent, pro anima sua tot Missas dici; & sic essent superflua tot legata, & tot capellaniæ perpetuæ. —— Rursus: Sacerdos iniquo, & contra charitatem ageret, applicando pro una persona sacrificium, si absque diminutione effectus tam prodesset omnibus, quam uni; & superfluerent in Ecclesia aliæ orationes, si pro infinitis gratiis una Missa efficax esset. —— Demum Sacerdos, qui accepisset eleemosynam pro centum missis a centum personis, posset pro omnibus satisfacere dicendo tantum unam Missam: nam tantum prodesset illis una Missa, quantum centum: hoc autem damnatum esse videbimus ab Alexandro VII. post Urbanum VIII.

IX. Limitatio autem efficaciæ in sacrificio Missæ petitur ex mera Christi voluntate: qui sicut uno actu potuisset pro peccatis nostris satisfacere, tamen, amoris causa erga nos, voluit actus multiplicare usque ad mortem Crucis: ita licet per unam incruenti sacrificii oblationem, sive per se ipsum, sive per ministros peractam, potuisset quælibet a Deo, & pro quibuslibet impetrare; voluit tamen, ut certa mensura fructus applicaretur, aptata, non ad virtutem sacrificii, sed ad actionem offerentium: ut per iteratas oblationes frequentius recoleremus memoriam mortis suæ; & ut quotidiana per ministros suos oblatione nostrum amorem captaret, & ipse vicissim nobis exhiberet suum.

X. Quantitas vero, seu intensio fructus, qui ex sacrificio Missæ percipitur, pensatur primo: Ex speciali applicatione, & intentione offerentis. Nam oratio specialiter facta pro uno, magis illi prodest, quando alius non demeretur, quam oratio solum communis. Unde Christus, *Luca 22. v. 32.* fussus est, se specialiter rogasse pro Petro, ne deficeret fides ejus, *Act. 12. v. 5.* Oratio facta ab Ecclesia pro Petro, eum a carcere Herodis eripere meruit. Et Paulus, *ad Ephes. 6. v. 18.* post præscriptas Ephesiis orationes communes, præcipit, ut pro se orent. Hinc merito proscriptus fuit inter Wicleffi articulos hic, n. 19. *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos, non plus prosunt eidem, quam generales, cæteris paribus.*

Secundo. Quantitas fructus sumitur ex majori, vel minori dispositione personæ, pro qua offertur, & etiam offerentis. Et colligitur ex S. Thom. *3. p. q. 79. art. 5.* Ubi dicit: quod Missa *in quantum est sacrificium, habet vim satisfactivam: sed in satisfactione magis attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis. Unde & Dominus dicit, Luca 21. de Vidua, quæ obtulit duo æra, quod* Plus omnibus misit. *Quamvis ergo hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna; tamen fit satisfactoria illis, pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, secundum quantitatem sui devotionis, & non pro tota pœna.*

§. III.

Solvuntur Objectiones contrariæ Opinioni.

XI. PRimo objiciunt. Actio Ministri non potest limitare effectum sacrificii Missæ. Nam minister non offert, nisi in persona Christi, qui est offerens principalis; ergo cum Christus infinitæ virtutis, & meriti sit, effectum infinitum operatur.

XII. Respondeo, quod licet virtus, & sufficientia sacrificii Missæ, quæ totaliter sumitur ex infinitate hostiæ, & principalis offerentis limitari non queat a finitate ministri, qui offert; & ideo sacrificium Missæ, quamvis oblatum actione finita Sacerdotis, fit tamen quantum ad sufficientiam infinitum: tamen efficacia, & effectus (cum, sic volente Christo, per Ecclesiæ ministros offeratur, & applicetur) ex hac parte finitus evadit, & limitatus.

XIII. Dices. Sacrificium Missæ quoad victimam idem est, ac sacrificium Crucis, & idem etiam est principalis offerens, nempe, Christus: sed sacrificium Crucis de facto satisfecit, fuitque æque oblatum, & æque profuit omnibus, ac singulis, dicente Paulo, Hebr. 10. v. 14. *Una oblatione consummavit in æternum sanctificatos*; ergo etiam sacrificium Missæ.

Respondeo, quod licet in sacrificio Missæ sit idem principalis offerens, & eadem victima, ac in sacrificio Crucis; diversitas tamen est, quod in sacrificio crucis Christus erat principalis offerens se ipsum actione propria, & per se ipsum, ac propriis meritis, quæ tunc operabatur: cumque actio Christi sit meriti, & satisfactionis infinitæ; ideo valor sacrificii crucis infinitus fuit, tum ex parte rei oblatæ, tum ex parte offerentis. At sacrificium Missæ Christus quidem principaliter offert; non tamen per se ipsum, & actione propria, sed per manus, & actionem ministrorum suorum: nec modo offerendo se ipsum in sacrificio Missæ patitur, aut satisfacit pro nobis; sed solum applicat merita sua per intentionem, & actionem ministri, per quem voluit finito ac limitato modo, idest, secundum mensuram dispositionis nostræ ad nos descendere.

XIV. Sed replicabis. Sicut Missa de se virtutem habet; ita de se habet virtutem infinitam; sed actio mala Sacerdotis offerentis non tollit a Missa virtutem; quia esto a malo Sacerdote celebrata adhuc prodest, ut diximus; ergo neque actio finita offerentis tollit infinitatem.

Respondeo disparem esse rationem. Quia fructus, quem habet Missa ex opere operato, descendit immediate a Christo in Ecclesiam, cujus nomine agit minister; qui licet sit malus in se, non definit tamen esse minister. Unde sacrificium ab ipso celebratum non privatur effectu suo per malitiam celebrantis. Verum ejusdem sacrificii fructus (sic volente Christo) applicatur, & determinatur per intentionem, & actionem ministri; unde non mirum, si quoad quantitatem determinatur, & limitatur. Unde S. Thom. in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 4. q. 3. ad 3. *Quamvis* (inquit) *virtus Christi, quæ continetur sub sacramento Eucharistiæ, sit infinita; tamen determinatur ad effectus, ad quem illud sacramentum ordinatur: unde non oportet, quod per unum altaris sacrificium tota pœna eorum, qui sunt in Purgatorio, expietur &c.*

Respondeo secundo, nego min. Nam esto malitia Sacerdotis non tollat effectum, quem habet Missa ex opere operato; minuit tamen effectum, quem habet ex opere operantis: & hoc modo dicit S. Th. *3. p. q. 82. art. 6.* quod Missa mali Sacerdotis non est ita fructuosa, sicut Missa boni Sacerdotis.

XV. Secundo objiciunt, Missam æqualiter prodesse oblatam pro pluribus, ac pro uno tantum. —— Primo. Fructus Missæ non debet esse inferior fructu Baptismi: sed qui eodem tempore baptizat plures, tantam gratiam confert singulis, quam omnibus, & remissionem peccatorum omnibus, ac si baptizaret unum; ergo &c. —— Secundo. Lux e candela sine diminutione, & æqualiter communicatur paucis, ac multis. Rursus: ex lectione, quæ uni legitur, nihil ei deperit, si simul aliis legatur. Tertio. Ex communi usu Ecclesiæ cum Missa pro aliquo defuncto dicitur, simul orationes adjunguntur, & commemoratio fit pro aliis defunctis; hoc autem non fieret, si ex hoc defunctus, pro quo Missa dicitur, aliquod detrimentum reportaret. —— Quarto. Apud Deum sicut non differt juvare per multos, vel per paucos; ita non differt juvare multos, vel paucos; ergo quantum juvaretur unus ex una oratione, si pro eo tantum fieret, tantum juvabuntur singuli ex multis, si eadem oratio pro multis fiat. —— Quinto. In C. *Non mediocriter* 24. de Consecrat. dist. 5. Hieronymus, ait: *Cum igitur pro cunctis animabus Psalmus, vel Missa dicitur, nihil minus, quam si pro unoquolibet ipsorum diceretur, accipitur.*

XVI. Respondeo, nego ant. Ad primam probat. dico, plures baptizatos eodem tempore ab uno, ideo æqualem gratiam recipere, & plenam remissionem peccatorum, & pœnæ; quia quot sunt baptizati, licet ab uno, tot sunt Baptismata. At in casu, sacrificium Missæ remanet semper unum, etsi pro pluribus applicetur: & ideo non tantum prodest pluribus, quantum uni.

XVII. Ad secundum respondeo ex S. Thom. in 4. *dist. 45. quæst. 2. art. 4. quæst. 1. ad 1. & quæst. 2. ad 1.* disparem esse rationem: quia lumen, & lectio, seu doctrina operantur per modum actionis: actio autem facta pro uno, æqualiter prodest multis, si sint in æquali dispositione: immo si magis dispositi sint, magis recipiunt, quam ille pro quo fit. Verum Missa, orationes, & suffragia prosunt, & valent per modum solu-

solutionis debiti, & satisfactionis ex intentione facientis translatæ in alterum: satisfactio autem, seu solutio debiti facta pro uno, non est solutio debiti aliorum. Unde Missa non debet comparari lumini, aut lectioni, sed potius solutioni debiti; quæ tanta non est divisa inter multos, quanta una soli applicata.

XVIII. Ad tertium dico, in Missa oblata pro uno adjungi orationes pro aliis, absque detrimento ejus, pro quo offertur: quia isti correspondet fructus speciali, & ex opere operato; aliis vero fructus orationum pendens ex opere, & devotione operantis. —— Addo ex S. Thom. citato loco, *quæst. 2. ad 2.* quod suffragia pro uno facta etiam aliis prosunt virtute charitatis, quæ facit omnia communia. *Et ideo cum pro uno Missa dicitur, non est inconveniens, ut pro aliis etiam orationes fiant. Non enim ad hoc dicuntur alia orationes, ut satisfactio unius suffragii determinetur ad alios principaliter; sed ut illis oratio pro eis specialiter facta prosit.*

Pro horum majori declaratione noto ex communi Theologorum sententia: triplicem esse fructum Missæ. Generalissimum, medium, & specialissimum. Generalissimus ex institutione Christi percipitur a tota Ecclesia, idest, ab omnibus fidelibus. Unde ex sacrificiis, quæ celebrantur in toto orbe, participant hunc fructum tota Ecclesia militans, & purgans; omnes scilicet Fideles vivi (non tamen excommunicati, & in peccato mortali) & etiam defuncti: tum ad remissionem pœnarum pro peccatis jam condonatis debitarum: tum ad impetrationem bonorum spiritualium, ac temporalium. Medius, seu specialis, conceditur illi, qui dat stipendium, vel pro quo specialiter offertur: cujus etiam aliquomodo participes fiunt, qui quoquomodo concelebrant, vel juvant celebrantem. Specialissimus correspondet Sacerdoti devote celebranti. Qui quidem fructus non solum æqualis est fructui medio, seu speciali, sed etiam major: tum ex ministerio proximiori: tum ex majori devotione, & fide, ac charitate, quæ inter celebrandum excitatur.

XIX. Ad quartum respondet S. Thom. in 4. loco citato, q. 2. ad 3. *Quod oratio consideratur & ex parte orantis, & ex parte ejus, qui oratur; & ex utroque effectus ejus dependet. Et ideo quamvis divina virtuti non sit magis difficile absolvere multos, quam unum; tamen hujusmodi orantis oratio non est ita satisfactoria pro multis, sicut pro uno.* Maxime si ex intentione orantis determinatur, & dirigitur ad unum.

XX. Ad quintum, admisso gratis verba illa esse Hieronymi, (quod multi negant, volentes ea addita esse a Gratiano, & desumpta a Lupo Oliveto in regula Monachorum collecta ex scriptis Hieronymi) dico primo: ea verba exponenda esse de valore, & devotione operantis, qui recitando cum devotione unum psalmum pro multis, adæquare potest fructum recitationis centum psalmorum pro uno, si eos recitet sine attentione, & devotione. Vel dico secundo: quod adhuc sumptis illis verbis de fructu ex opere operato, idem potest esse fructus Missæ celebratæ pro uno tantum, ac pro pluribus: sed non sequitur, tantam portionem dari singulis, celebrata Missa pro pluribus, quantum unus habet, si pro eo solo celebretur. *Sic enim* (ait S. Thom. citato loco, quæst. 2.) *effectus suffragii dividitur ex divina justitia inter eos, pro quibus suffragia fiunt: & ex hoc etiam patet, quare institutum sit, ut suffragia specialia in Ecclesia fiant.*

§. IV.

Aliqua ad Praxim spectantia.

XXI. EX dictis infertur primo: quod qui pro pluribus Missis plura stipendia accipit, non satisfacit celebrando unam Missam pro omnibus; immo graviter peccaret sic faciens, & teneretur ad restitutionem. Et ratio est. Quia dans, vel dantes plura stipendia pro pluribus Missis petit, vel petunt, & in jure sunt, ut Sacerdos applicet totum fructum specialem sacrificii vel pluries, vel pro singulis; ergo si Sacerdos, celebrando unam Missam tantum, dividat sacrificium, & fructum ejus in plures, minuit fructum singulis correspondentem; & fraudat Fideles justa petitione sua, & jure acquisito ratione stipendii erogati, ut Missam pro singulis, & pluries applicaret.

XXII. Nec obstat, stipendium aliquando esse insufficiens ad alendum eo die Sacerdotem —— Nam qui a Sacerdote Missam postulant, diurnam sustentationem illi ex toto non debent. Et ideo Tridentinum, *Sess. 21. cap. 2. de Reform.* statuit, ne quis deinceps Clericus secularis ad sacros Ordines promoveatur; nisi prius legitime constet, eum beneficium Ecclesiasticum, vel certe patrimonium, aut pensionem habere, quæ ipsi ad vitam sustentandum satis sint. Qua ratione Sacra Congregatio Tridentini prius sub Urbano VIII. 1625. deinde sub Alexandro VII. 1665. Decreto suo mandavit, sub pœna excommunicationis, defendi non posse hanc propositionem, num. 10. *Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre: neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramento firmata, dansi stipendium, quod pro nullo alio offeram.*

XXIII. Infertur secundo: quod Sacerdos pro uno obligatus Missam celebrare, non potest accipere aliud stipendium ab altero, cui applicet fructum, seu partem fructus specialissimi sibi celebranti debitam. Oppositum enim damnavit eadem Congregatio sub Alexandro VII. num. 8. *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem; idque post Decretum Urbani VIII.* Et ratio est. Quia pars fructus Sacerdoti debita est personalis, & alteri incommunicabilis: & indecens est, ut propter lucrum Sacerdos privet se, & renuntiet bono spirituali sibi ex sacrificio, quod offert, provenienti.

XXIV. Quæres tamen: An fructus Missæ latreuticus, propitiatorius, & impetratorius possint invicem separari; ita ut una Missa possit diversis personis, & ad diversos fines applicari? puta, uni in gratiarum actionem pro beneficio obtento, alteri in satisfactionem peccatorum, & alteri ad impetrandum beneficium. Sit casus. A Sacerdote celebraturo unus petit Missam pro gratiarum actione, & fructum latreuticum; alter pro anima existente in Purgatorio, & fructum propitiatorium: & alter ad impetrandam aeris serenitatem, & sic fructum impetratorium. Poterit ne Sacerdos istos fructus dividere, & eadem Missa his tribus obligationibus satisfacere?

XXV. Clericatus, de sacrificio Missæ, *dec. 24.* referens alios concedit per voluntatem sacrificantis absolute posse fructus istos separari, & divisim applicari ejus arbitrio. Sunt enim invicem independentes, & nullibi præceptum legitur, eos esse simul applicandos: ideoque licitum fore Sacerdoti pro sua voluntate de illis disponere —— Verum hujus divisæ applicationis praxim non approbat, nisi in duobus casibus. Primus est: quando Sacerdos ex sola liberalitate celebrat; & piis petitionibus supradictis vult satisfacere nullo recepto stipendio. In hoc enim casu potest divisim applicare fructus Missæ; quia liberalis promissio ita est interpretanda, ut minus sit onerosa promittenti, *l. quidquid adstringenda* ff. de Verb. Obligat. ac si stipendia pro dictis fructibus erogentur, iisdem unita Missa fieris satis non potest. Tum ob decreta supra relata id vetantia. Tum quia: qui pro Missa stipem dat, intendit consequi fructus omnes ex Missa provenientes —— Secundus casus est: si stipem dans pro Missis, expresse declaret, se non exigere, nisi unum ex prædictis fructibus sacrificii. Tunc enim, quia volenti, & consentienti non fit injuria, poterit Sacerdos tuta conscientia accepiare plura stipendia, & divisim fructus requisitos applicare. Ita ex Clericato præfato.

XXVI. Infertur tertio, Sacerdotem, qui Missam celebrandam cum certa eleemosyna suscipit, Missam alteri Sacerdoti celebrandam committere non posse, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta; etiamsi justum, & consuetum honorarium Sacerdoti celebranti concedit. Oppositum namque damnatum fuit ab eodem Alexandro VII. (post Urbanum VIII.) *num. 9.* his verbis: *Post decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missa celebranda traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.* Et ratio est. Quia eleemosyna illa tota quanta est pro Missa celebranda est erogata; ergo ei, qui non celebrat, est indebita: unde non sine crimine furti potest eam, vel partem ejus sibi retinere.

XXVII. Rector tamen beneficii, qui ad alterum transmittit onus celebrandi Missas, ad quas ratione beneficii est obligatus, non tenetur Sacerdoti pro eo celebranti dare stipendium ad rationem redditum beneficii: sed satis est, ut ei tribuat eleemosynam congruam, secundum morem civitatis, nisi in fundatione beneficii aliud cautum fuerit. Ita S. Congreg. sub Urbano VIII. Et ratio mihi videtur esse. Quia fructus beneficii non dantur unice ad celebrationem Missæ, sed ad alimentum Sacerdotis, ut in aliis etiam inserviat Ecclesiæ.

XXVIII. Quæres: An liceat Missas celebrare pro illis incertis, qui Missas postulaturi, & eleemosynas daturi sunt.

Quidam opinati sunt, licere: modo tamen non licere tenendum est, sic enim decretum fuit 15. Novembris 1605. sub Paulo V. & oppositum, ut periculosum reprobatum. Fraudaretur enim intentio Fidelium, qui Missam offerri volunt pro illa præsenti, & urgenti necessitate; & retraherentur ab eleemosynis tradendis pro celebratione Missarum, si Sacerdos offerenti eleemosynam responderet, applico tibi Missam, quam heri celebravi: facile enim sibi persuaderent, eum accipere stipendium, & onus pro quo accepit non persolvere. Tum etiam, quia potest esse, ut qui daturus est stipem cras, hodie non indigeat fructu satisfactionis; ergo ne fructus ille manebit suspensus usque ad aliam diem, qua indigebit?

Excipiunt tamen aliqui casum: quando scilicet aliquis ex obligatione fixa alicujus Capellæ tenetur celebrare tot Missas singulis hebdomadibus; vel in posterum pro certa persona, & certa intentione. Volunt enim, quod huic oneri satisfacere possit, in antecedente hebdomada celebrando. Sed alii hoc negant: quia cum a voluntate testatoris statutum est tempus celebrationis; si aliter celebretur, voluntas ejus videtur eludi. Alia super his quæsita proposita, ac resoluta a S. Congreg. sub Urbano VIII. 1625. & sub Innocentio XII. confirmata, *anno 1697. 23.* Novembris, affert Matthæucius: *Official. Can. Eccles. cap. 10. §. 1. & 2.* quæ Studioso percurrenda relinquo.

DUBIUM II.

An Missa pro omnibus in Morali Vita degentibus offerri possit?

§. I.

Soli Deo Offertur.

I. NUne de subjecto, vel quasi subjecto sacrificii Missæ agere intendimus. Cumque hoc sit duplex, nempe *cui* sacrificium offertur, & *pro quo* offertur; ut certum præmitto, sacrificium Missæ soli Deo offerri posse. Ita S. Thom. 2. 2. *quæst. 85. art. 2.* Sacrificium enim exterius est actus supremus latriæ, quo significatur aliud sacrificium interius, quo anima sese

sese submittit, ac testatur aliquem supremum dominum, primum principium, & ultimum finem: atqui secundum veram fidem solus Deus est supremus Dominus, solus Creator animarum nostrarum, solus earum ultimus finis, in quo solo nostra vera beatitudo consistit, ut suis locis ostendimus; ergo illi soli &c. Merito igitur, *Exodi 22. vers. 20.* pœna mortis indicitur ei, qui alteri, quam Deo soli, sacrificaverit: *Qui immolat Diis, occidetur, præterquam Domino soli.* Quia licet in omni Republica summus Rector aliquo signo singulari honorandus est; quod si cuicumque alteri deferretur, esset crimen læsæ majestatis: ita cum sacrificium sit actus supremus cultus, & latriæ, quo veneramur supremum omnium creatorum Creatorem, omnium Dominum, ac ultimum finem; juste pœna mortis plectendus erat, ut reus læsæ divinæ majestatis, qui illud alteri, quam Deo, offerret.

II. Eidem ratione nulli potest erigi Templum, aut Altare nisi Deo. Hac enim ratione S. Thomas 4. *Contra Gentes, c. 17.* ostendit, Spiritum Sanctum esse Deum: *Nulli enim* (inquit) *templum consecratur nisi Deo. Unde, & in Psalm. 10. dicitur,* Deus in Templo sancto suo. *Deputatur autem templum Spiritui Sancto: dicit enim Apostolus, 1. Cor. 6.* An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti? *Spiritus ergo Sanctus Deus est.*

Quare templa, & altaria non dicuntur consecrata, aut dedicata Sanctis, quorum nomina præseferunt; sed Deo soli in memoriam eorum: sicut neque sacrificia, seu Missæ, licet dicantur Missæ Sanctorum, soli tamen Deo offeruntur. Hæc necessaria cautela loqui debemus, ut Lutheranorum, Calvinistarum, aliorumque ejusdem furfuris hominum calumniam depellamus; sicut eam jam depulit S. Thom. citato loco, *ad 3.* ex S. August. 8. *de Civit. Dei, cap. ultimo*: & Tridentinum, *Sess. 22. cap. 3.* his verbis: *Et quamvis in honorem & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Missas Ecclesia celebrare consueverit; non tamen illis sacrificium offerri docet, sed Deo solo, qui illos coronavit. Unde nec Sacerdos dicere solet; Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, sed Deo; de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in Cœlis, quorum memoriam facimus in terris.* Id etiam ostendit Canon Missæ, ubi dicimus: *Te igitur Clementissime Pater supplices rogamus, ac petimus, ut accepta habeas, & benedicas, hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata, quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta Catholica &c.* —— Recitantur autem in eodem Canone nomina B. Virginis, Apostolorum, & quorumdam Martyrum, sed tamquam eorum, quorum memoriam veneramur: unde dicimus: *Communicantes, & memoriam venerantes, in primis gloriosæ semper Virginis Mariæ, sed & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli &c.*

III. Porro hujus consuetudinis perpetuus testis est antiquitas. Id videre est apud Cyprianum, *Epist. 34. & 37.* ubi: *Dies* (inquit) *eorum, quibus excedunt, annotare, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus.* Apud Cyrillum Jerosolym. *Catechesi 5. Mystagog.* quæ est de sacra Liturgia, asserentem memoriam fieri *Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum; ut Deus eorum precibus, & legationibus orationem nostram suscipiat ... dum saucia, & per quam tremenda coram jacet victima.* Apud Chrysostomum, *Hom. 21. in Acta*, ubi de Martyribus ait: *Magnus honor nominari, Domino præsente, dum mors illa perficitur, & horrendum sacrificium, & ineffabilia sacramenta.*

IV. Martyres nominari in sacrificio, quod soli Deo offertur, testatur præ cæteris S. Aug. *l. 22. de Civ. Dei, c. 10.* dicens: *Nos autem Martyribus nostris, non templa sicut Diis, sed memorias, sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus. Nec ibi erigimus altaria, in quibus sacrificemus martyribus, sed uni Deo & martyrum, & nostro, ad quod sacrificium sicut homines Dei, qui mundum in ejus confessione vicerunt, suo loco, & ordine nominantur; non tamen a Sacerdote, qui sacrificat, invocantur* (eo invocationis genere, quo Deus in sacrificio vocatur) *Deo quippe, non ipsis sacrificat; quamvis in memoria sacrificet eorum; quia Dei Sacerdos est non illorum. Ipsum vero sacrificium corpus est Christi, quod non offertur ipsis, quia hoc sunt & ipsi.* Item, l. 20. contra Faustum, cap. 21. ait: *Populus autem Christianus memoriam martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum consocietur, atque orationibus adjuvetur; ita tamen, ut nulli martyrum, sed ipsi Deo martyrum, quamvis in memoriis martyrum, constituamus altaria, Quis enim Antistitum in locis sanctorum corporum assistens altari, aliquando dixit: offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed quod offertur Deo, qui martyres coronavit &c.* Ad hæc & alia, si moderni Sectarii respicere vellent, comprehenderent, Catholicos in sacrificio Missæ non martyribus, aut aliis Sanctis, sed Deo soli, ut Ecclesia antiqua in usu habuit, sacrificare, & offerre: & proinde, quod ipsi nobis imponunt, ex putido Manichæorum fonte, qui id Augustino exprobrabant, fluxisse, ac merito se fuisse anathemate damnatos a Tridentino, *Sess. 22. Can. 5.* his verbis; *Si quis dixerit, impositurum esse, Missas celebrare in honorem sanctorum, & pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit: anathema sit.*

V. His ergo statutis, observare debemus, eos pro quibus sacrificium offerri potest, esse aut vivos, aut defunctos. Vivis annumerantur omnes homines in terris degentes, fideles, infideles, justi, peccatores, excommunicati, schismatici, catechumeni. Mortuis accensentur Beati, qui in Cœlis sunt, qui in Purgatorio, qui in Inferno torquentur. In præsenti dubio de vivis sermo erit: an pro omnibus sacrificium Missæ offerri possit.

§. II.

Resolutio Dubii.

VI. DIco. Sacrificium Missæ offerri potest pro omnibus hominibus mortalem vitam agentibus, etiam paganis, judæis, hæreticis, schismaticis, excommunicatis, Catechumenis; maxime tamen pro fidelibus Ecclesiæ communione fruentibus. Quoad infideles in usu fuit etiam apud Ecclesiam veterem. Nam Onias summus Pontifex, 2. *Machab. 3.* sacrificium obtulit pro salute Heliodori. Immo pro Spartiatis idem frequenter factum fuisse testatur Jonathas, 1. Machab. 12. v. 11. *Memores sumus vestri in sacrificiis, quæ offerimus.* Quod etiam pro Dario Rege, cujus jussu reædificatum fuerat templum, factum esse colligitur ex 1. Esdræ, cap. 6. v. 10. *Ut offerant oblationes Deo Cœli, orentque pro vita Regis, & filiorum ejus* —— Hæc etiam in nova lege facienda esse ostendit Paulus, 1. *ad Tim.* 2. ubi obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones fieri jubet pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt. Quia (inquit v. 23.) *Hoc bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Si ergo volebat Paulus, ut fierent orationes pro omnibus, etiam pro Regibus; volebat, ut etiam fierent pro infidelibus: quia tunc maxima hominum pars in infidelitate jacebat, & præcipue Reges, ut observat Chrysost. *Hom. 6. in Epist. 1. ad Timoth.*

Ex dictis Pauli verbis hæc formatur ratio. Pro illis offerri potest sacrificium Missæ, quos Deus vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; & pro quibus Christus se obtulit in sacrificio Crucis, cujus sacrificium Missæ commemoratio est: atqui Christus omnes infideles vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, pro omnibus enim passus est, & sacrificium Crucis pro omnibus obtulit, ut *Tract. de voluntate Dei, q. 2.* ostendi; ergo &c.

VII. Id senserat Tertullianus, *Apolog. cap. 30.* dicens: *Nos enim pro salute Imperatorum Deum invocamus æternum, Deum verum, Deum vivum, quem & ipsi Imperatores propitium sibi præter cæteros malunt.* Et ad Scapulam, c. 2. *Itaque* (inquit) *sacrificamus pro salute Imperatoris, sed Deo nostro & ipsius* —— Augustinus etiam; *Epist. 107. modo 217. ad Vitalem* (cap. 1.) qui fidei initium non esse donum Dei asserebat, ita scribit, seu verius eum arguit: *Dic ergo apertissime, nos pro iis, quibus Evangelium prædicamus, non debere orare, ut credant, sed eis tantummodo prædicare. Exsere contra orationes Ecclesiæ disputationes tuas: & quando audis Sacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei, orare pro incredulis, ut Deus eos convertat ad fidem, & pro Catechumenis, ut eis desiderium regenerationis inspiret; & pro Fidelibus; ut in eo, quod esse cœperunt, ejus munere perseverent: subsanna pias voces, & dic, te non facere quod hortatur; idest, Deum pro infidelibus, ut eos fideles faciat, non rogare; eo quod non sint ista divina misericordia beneficia, sed humana officia voluntatis.* Erat ergo ætate Augustini in Ecclesia consuetudo orandi ad altare pro infidelibus, ut Deus illos fideles faciat, & pro catechumenis; ac fidelibus, quamvis alio modo.

VIII. Propterea S. Thom. in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. q. 1. ad 1. *Pro infidelibus* (inquit) *oratur, sed ipsi fructum orationis non percipiunt, nisi ad fidem conversantur. Similiter, & pro excommunicatis orari potest, quamvis non inter orationes, quæ pro membris Ecclesiæ fiunt; & tamen fructum non participant, quamdiu in excommunicatione manent: sed oratur, ut detur eis spiritus pœnitentiæ, ut ab excommunicatione solvantur.* Et ibi, *ad 2.* De excommunicatis addit: *Unde suffragia Ecclesiæ eis non prosunt, quæ pro tota Ecclesia fiunt; nec ex intentione Ecclesiæ oratio pro eis inter membra Ecclesiæ fieri potest: quamvis aliqua persona privata posset ad eorum conversionem aliquod suffragium per intentionem dirigere* —— Ex quibus deducitur, pro infidelibus, & excommunicatis posse quidem Sacerdotem orare, & sacrificium offerre, non tamen ex publica, sed ex privata intentione. Ita enim fert Ecclesiæ disciplina, ut eorum qui sunt extra Ecclesiam, nomina publice non recitentur, nec privatim in ea liturgiæ parte, quam *Memento* nominamus: sed nihil obstat, quin Sacerdos de iis cogitet, dum sacris dat operam; postuletque, ut Deus Pater propter Christum, qui in altari præsens sistitur, conversionis, ac resipiscentiæ donum eis largiatur.

IX. Dices tamen. S. Aug. l. 1. de Origine animæ, c. 9. (inquit) *Quis offerat sacrificium corporis Christi, nisi pro iis, qui sunt membra Christi?* Secundo: excommunicatis, utpote ab Ecclesia præcisis, non magis prosunt Ecclesiæ preces, quam alimentum prosit membro, quod a reliquo corpore abscissum est:

X. Respondeo ad primum, S. Augustinum ibi expresse loqui de infantibus, qui mortui sunt sine Baptismo; qui nec sunt, nec possunt esse membra Christi. Quod si loquatur etiam de vivis, dici potest cum S. Thoma, *in 4. dist. 12. q. 2. art. 2. q. 2. art. 2. ad 4.* quod cum dicitur non offerri nisi pro membris Christi: *Intelligendum est pro membris Christi offerri, quando offertur pro aliquibus, ut sint membra.*

Ad secundum dico cum eodem S. Thom. ibi, quod sacrificium, & preces licet immediate non profint membris abscissis, in quibus vita spiritualis non præexistit; si tamen ea non inveniat indisposita, possunt eis gratiam contritionis impetrare, qua iterum fiant membra Christi, & vitam spiritualem recuperent. Nam licet Eucharistia, ut sacramentum est, exigat, ut alimentum, vitam spiritualem actu in suscipiente: ut ta-

tamen sacrificium est, habet effectum etiam in aliis, pro quibus offertur, etsi non habeant vitam spiritualem in actu, sed in potentia tantum. Vide S. Thom. ibi.

XI. Quoad Catechumenos autem frequentior sententia est, sacrificium Missæ pro eis offerri posse; eisque prodesse non solum quoad fructum impetrationis, sed & satisfactionis; si ob fidem, contritionem, & votum Baptismi jam justificati sint: sic enim Baptismo flaminis membra Ecclesiæ aliquomodo factos esse jam diximus.

Potiori etiam ratione pro fidelibus, quamvis peccatoribus, sacrificium Missæ offerri potest; & virtute veri illius sacrificii, a quo omnis gratia in nos defluxit, eis vitam gratiæ impetrare nimirum, eis impetrando contritionem.

D U B I U M III.

An liceat offerre Sacrificium pro Damnatis, & Beatis.

§. I.

De Damnatis.

I. Dico. Impium esset pro damnatis in Inferno sacrificium offerre. Prob. Impium enim esset Missæ sacrificium offerre pro iis, qui a Christi corpore in æternum segregati, incapaces sunt ullum percipiendi fructum; nec ad remissionem peccatorum obtinendam, nec ad condonationem pœnarum; atqui damnati sunt perpetuo segregati a Christi corpore, terroribili illa Christi sententia: *Discedite a me maledicti*: incapaces remissionis peccatorum, cum extra viam constitutis nullus sit veniæ, ac pœnitentiæ locus, & ita maneat super eos: nec ad condonationem pœnarum, quæ ex decreto Dei sunt æternæ: *Discedite a me maledicti in ignem æternum*, ut Catholica fides sentit, ex *Matth. 25. v. 41. & 46. Marci 9.* & alibi, & ostendimus, *Tom. 1. in 1. p. q. 9. de Pœna Dæmonum, dub. 5.* ad quæ Studiosum remitto.

II. Propterea S. Augustinus l. 3. de Anima, & ejus origine, cap. 12. *Noli* (inquit) *credere, nec dicere, nec docere, sacrificium Christianorum pro iis, qui non baptizati de corpore exierunt, offerendum, si vis esse Catholicus. Et lib. 21. de Civit. Dei cap. 24.* ubi docet, in tantum Ecclesiam orare pro inimicis suis in hac vita degentibus, *quia tempus est pœnitentiæ fructuosæ*: rogatque Deum, *Ut det illis pœnitentiam, & resipiscant a Diaboli laqueis, a quo captivi tenentur, secundum ipsius voluntatem* (2. Tim. 2. v. 26.) Cæterum *Si de aliquibus ita certa esset, ut qui sunt illi, etiam nosset, qui licet adhuc in hac vita sint constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum Diabolo; tam pro eis non oraret, quam nec pro ipso.* Ex quo infert, quod sicut non oramus pro Angelis malis; ita nec pro infidelibus, impiisque defunctis nunc oremus, cum eadem causa sit illorum, atque istorum.

III. Neque dicas, quod liceat orandum non sit pro damnatis, ut a pœnis (quæ æternæ sunt) liberentur; orandum tamen est, ut eorum pœnæ mitigentur. Ita enim Augustinus ipse *in Enchiridio, cap. 110.* his verbis, *Quibus autem prosunt, aut ad hoc prosunt, ut sit plena remissio, aut certe ut tolerabilior sit ipsa damnatio.*

IV. Propter hæc Augustini verba male intellecta Floriacenses Monachi, referente Adrevaldo (noni seculi scriptore) *l. de miraculis S. Benedicti, cap. 21.* pro animabus prædonum in acie cæsorum preces ad dominum fuderunt; quatenus, etsi perpetuis non mererentur absolvi cruciatibus, saltem a strictio Judice minoribus mulctarentur. Et in Gallenensi codice pervetusto adest Missa inscripta: *Missa pro cujus anima dubitatur.* In cujus collecta habentur hæc. *Omnipotens sempiterne Deus... te humiliter, trementeque deprecamur pro anima famuli tui; quem traxisti de præsenti seculo absque pœnitentia spatio; ut si forsitan ob gravitatem criminum non meretur surgere ad gloriam, per hæc sacra oblationis libamina, vel tolerabilia fiant ipsa crementa.*

V. Verum hæc opinio, quam nonnulli Veteres amplexati sunt, tamquam nulla auctoritate fulta, & doctrinæ Ecclesiæ contraria rejicienda est. Tum quia: damnati sunt extra vinculum charitatis, quia opera vivorum continuantur defunctis. Tum quia; totaliter ad viæ terminum pervenerunt recipientes ultimam pro meritis retributionem. Eam damnat S. Th. in 4. *dist. 45. quæst. 2. art. 2. quæst. 1.* videndus. Ubi ad 2. ad Augustini dictum respondet: quod *Damnatio in verbis illis large accipitur pro quacumque punitione; ut sic includat & pœnam purgatorii, qua quandoque totaliter per suffragia excipiatur, quandoque autem non, sed diminuitur.*

VI. Oppones primo. Pro Judæis in prælio cæsis, ut legitur 2. *Machab.* 12. Judas Machabæus sacrificium pie ac religiose jussit offerri: sed hi damnati in inferno erant; quia sub eorum tunicis inventa sunt donaria Idolorum, a quibus lege severissime prohibebantur; ergo &c.

VII. Respondet S. Th. citatus, quæst. 1. ad 1. *Quod donaria Idolorum non fuerunt inventa apud illos mortuos; ut ex eis accipi posset, quod in reverentiam Idolorum ea deferrent: sed ea acceperunt, ut victores, qua eis jure belli debebantur; & tamen per avaritiam venialiter peccaverunt: unde non fuerunt in inferno damnati, & sic suffragia eis prodesse potuerunt. Vel dicendum, secundum quosdam, quod in ipsa pugna videntes sibi periculum imminere, de peccato pœnituerunt, secundum illud, Ps. 77.* Cum occideret eos, quærebant eum. *Et hoc probabiliter potest æstimari; & ideo oblatio pro eis facta fuit.*

VIII. Oppones secundo. In vitis Patrum legitur, quod Macharius inventa calvaria in via cujusdam defuncti, oratione præmissa quæsivit, cujus caput fuisset; & caput dedit responsum, quod fuerat Sacerdotis Gentilis, qui in inferno erat damnatus: & tamen dixit, oratione Macharii se, & alios juvari. —— Rursus: Damascenus, *Serm. de Suffragiis Mortuorum*, narrat, B. Gregorium pro Trajano a 306. annis mortuo preces fundentem, audivisse vocem sibi divinitus illatam: *Vocem tuam audivi, & veniam Trajano do.* Cujus rei, inquit, *testis est Oriens omnis, & Occidens.* Atqui Trajanus erat damnatus, & quia multos in odium Christi martyrio affecit, & quia mortuus in paganismo.

IX. Respondeo ad 1. data narratione de Machario (quam fabulosam, ut par est, judicant Eruditi) respondeo cum S. Thom. citato, *q. 1. ad 4.* quod illud adjutorium non erat, quod pœna eorum diminueretur; sed in hoc solo, ut ibidem dicitur, quod eo orante concedebatur eis, ut mutuo se viderent: & in hoc aliquod gaudium, non verum, sed phantasticum habebant, dum implebatur, quod desiderabant. Sicut & Dæmones gaudere dicuntur, dum homines ad peccata pertrahunt; quamvis per hoc eorum pœna nullatenus minuatur: sicut nec minuitur gaudium Angelorum, per hoc, quod malis nostris compati dicuntur.

X. Ad secundum de Trajano, quod precibus S. Gregorii fuerit ab inferno liberatus, fabulosum esse multis ostendit, inter alios, Alexander, *Seculi 2. Hist. Eccles. Differt.* 1. Tum quia: oratio illa, in qua hoc factum narratur, non est legitimus Damasceni fœtus, sed suppositiius, ut sentiunt Joann. Allatius, & alii, vel saltem suspectus. Tum quia: credibile non est, S. Gregorium, qui, *lib. 34. Moral. cap. 16.* & *lib. 4. Dialog. cap. 44.* expresse asserit, non esse orandum pro mortuis damnatis, perinde ac non est orandum pro Dæmone; oraverit pro anima Trajani, quem, utpote in gentilitate mortuum, sciebat esse damnatum. Immo lethaliter peccasset Sanctus Gregorius orando pro illo, quia oraffet pro damnato, pro quo orandum non esse sciebat. Tum denique: quia licet Paulus, & Joannes Diaconi hoc in ejus vita narrent; ex modo tamen loquendi sibi contradicunt. Dicunt, S. Gregorium pro salute Trajani exauditum fuisse quoque monitum, ne deinceps pro ullo pagano oraret. Nam vel Sanctus Gregorius petierat rem justam, vel injustam. Si justam; cur moneri debuit, ne ultra talem gratiam pro alio peteret? Si injustam; cur fuit exauditus?

XI. Quod si quis velit hanc historiam, qualiscumque sit, admittere, responderi potest cum S. Thom. loco supra citato, *ad 5.* quod etiam tetigit *in 1. sent. dist. 43. quæst. 2. art. 2. ad 5.* nimirum: *Quod idem est de Trajano, qui forte post 300. annos suscitatus est, & de aliis, qui post unum diem suscitati sunt. De omnibus enim dicendum est, quod non finaliter damnati erant; præsciebat enim Deus, ex Sanctorum precibus a pœnis liberandos, & vita restituendos: & sic liberalitate bonitatis suæ eis veniam contulit, quamvis æternam pœnam meruissent.* Quare, secundum hanc solutionem, dicendum est, quod Trajanus precibus S. Gregorii fuerit ad vitam suscitatus; quod ad fidem conversus pœnituerit, Baptismum in voto habuerit; & obtenta peccatorum remissione iterum objerit, & salvus factus fuerit.

§. II.

De Beatis, quos Ecclesia credit Regnare in Cælis.

XII. Dico. Pro his nunquam oblatum est, nec modo offertur sacrificium; sive in remissionem culpæ, vel pœnæ, sive ad gratiam, & gloriam essentialem eis impetrandam, vel augmentum ejus: bene tamen in gratiarum actionem. Prima pars probatur. Cum enim nihil in Sanctis, qui Deo fruuntur, superfit expiandum; siquidem nihil coinquinatum in regnum Cælorum intrat: Cum viatores amplius non sint, neque peregrinentur a Domino, sed in termino Patriæ cælestis constituti sint, ac bravium æternæ gloriæ apprehenderint; nec gratia eorum augeri, nec gloria major pro ipsis a Deo postulari potest; unde sequitur, non esse, cur pro eis Missæ sacrificium offeratur. Hinc August. Serm. 159. alias 17. de verbis Apost. cap. 1. *In Patria vero* (inquit) *nullus orandi locus erit, sed tantum laudandi. Quare orandi locus nullus erit? Quia nihil deest. Quod hic creditur, ibi videtur, quod hic speratur, ibi tenetur, quod hic petitur, ibi accipitur:.... Ideoque habet Ecclesiastica disciplina, quod fideles noverunt, cum Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ubi non pro ipsis oretur, pro cæteris autem commemoratis defunctis oratur. Injuria est enim pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari.*

XIII. Dices tamen. In codicibus antiquis Oratio secreta in Festo Sancti Leonis, hæc habet: *Annue nobis Domine, ut animæ famuli tui Leonis hac prosit oblatio* —— Rursus: in alia Collecta legitur: sacramenta, *Sicut Sanctis prosunt ad gloriam; ita nobis proficiant ad medelam.* Si ergo sacrificium prodest etiam Sanctis, pro illis offerri potest?

XIV. Respondet Innocentius III. Cap. *Cum Martha*, extr. de celeb. Miss. *Quod cum in plerisque orationibus contineatur* prosit, *vel* proficiat *huic Sancto, vel illi, talis oblatio ad gloriam, & honorem, ita debet intelligi; ut ad hoc prosit, quod magis, ac magis a Fidelibus glorificetur in terris. Licet plerique reputent non indignum, Sanctorum gloriam usque ad judicium augmentari: & ideo Ecclesiam interim sane posse augmentum glorificationis eorum exopcare.* Ut enim docet S. Thom. in 4. dist. 22. q. 2. art. 1. quæst. 2. *Gloria comprehendit Sanctorum præmium, quod quidem est duplex: scilicet, essentiale gaudium, quod de divinitate habent; & accidentale, idest, gaudium, quod habent de quocumque bono creato. Quantum autem ad præmium essentiale ..... eorum gloria augeri non potest: sed quantum ad præmium accidentale, usque ad diem judicii augeri potest; aliaquin nunc non augeretur gaudium de gloria corporis. Unde de omnibus bene factis eis gloria accrescit; quia gaudium est Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente, Luc. 15. Et ita etiam de omnibus, quæ in Dei honorem fiunt, gaudent, & maxime de his, in quibus de eorum gloria Deo gratias agimus. Unde simpliciter loquendo hoc est, quantum ad essentiam gloriæ, hoc sacramentum* (Eucharistiæ) *non auget in Beatis gloriam, sed secundum quid; scilicet, quantum ad accidentale præmium auget.*

XV. Sed dices. Igitur Sanctis sacrificium Missæ prodest ad gloriam, seu gaudium accidentale; ergo ex eo Sancti aliquem reportant fructum.

Respondeo ex S. Thom. dupliciter. Primo, *in 4. dist. 45. q. 2. art. 2. q. 3. ad 3.* negando consequentiam quoad ly *Prodest*. Nam *Quamvis Sancti, qui sunt in Patria, de omnibus bonis nostris gaudeant; non tamen sequitur, quod multiplicatis nostris gaudiis, eorum gaudium augmentetur formaliter, sed materialiter tantum. Quia omnis passio formaliter augetur, secundum rationem objecti sui: ratio autem gaudendi in Sanctis, de quibuscumque gaudent, est ipse Deus, de quo non possunt magis, & minus gaudere; quia sic essentiale eorum præmium variaretur... Unde non sequitur, quod intensius gaudeant, sed quod de pluribus gaudeant: & ideo non sequitur, quod operibus nostris juventur.*

Respondeo secundo ex eodem ibidem, *ad 1.* nego etiam cons. Nam *Hujusmodi locutiones non sunt sic intelligendæ, quasi Sancti in gloriam proficiant quantum ad se, quod eorum festa recolimus; sed quia nobis proficit, qui eorum gloriam solemnus celebramus: sicut ex hoc, quod Deum cognoscimus, vel laudamus, sic quodammodo Dei gloria in nobis crescit, nihil Deo, sed nobis accrescit.*

XVI. Neque obstat, quod Missæ *De Sanctis* inscribantur —— Non enim sic inscribuntur, ut Sancti ex illis aliquod emolumentum percipiant; sed alia duplici de causa. Prima: quia, ut ait Chrysostomus, Hom. 21. in Acta: *Magnus honor est nominari, Christo præsente, dum mors illa perficitur, & horrendam sacrificium.* Secunda: *Ut* (inquit S. August. l. 8. de Civit. Dei cap. 27.) *ea celebritate, & Deo vero de illorum victoriis gratias agamus; & nos ad imitationem talium coronarum, atque palmarum, eodem invocato in auxilium, ex illorum memoria renovatione adhortemur.*

XVII. Dices secundo. In Missis Mozarabum (idest Hispanorum Arabibus permixtorum) præmissa commemoratione B. Virginis, Zachariæ, Joann. Bapt. Apostolorum, Evangelistarum, & Martyrum, Sacerdos dicit: *Item pro spiritibus Famulorum* (idest pacifica morte, non violenta quiescentium) & recitat nomina Hilarii, Athanasii, Martini, & aliorum, quorum nomina modo in Sanctorum album relata sunt; ergo pro Sanctis &c.

XVIII. Respondeo ex Cardinali Bona, *lib. 2. Rerum Liturgic. cap. 14.* distinguenda esse tempora, & videndum, Missas illas editas fuisse eo tempore, quo solis Apostolis, & Martyribus solemnis, & publicus cultus exhibebatur. Reliqui vero, præsertim Episcopi, qui in pace Ecclesiæ requieverant, nondum inter Sanctos habebantur; sed in defunctorum fidelium sacris Diptycis inscribebantur, ut eorum mentio in Missa fieret. Quare eo tempore nulla differentia erat inter Athanasium, Hilarium, aliosque, quos modo ut Sanctos colimus, & illos, qui esto in pace Christi requieverint, nunquam tamen ut Sancti habiti sint. Ideoque non mirum, si pro illis eo tempore, ut pro aliis defunctis, in sacrificio rogaretur.

XIX. Secunda vero pars asserti Probatur. Tum ex dictis præced. *Dub. §. 2. n. 14.* Tum ex nuper allatis. Sanctorum enim in sacrificio mentionem facimus; ut Deo gratias agamus pro eorum victoriis, ut ad eorum memoriam nos adhortemur ad eorum constantiam imitandam; ut denique eos advocemus intercessores: certo enim supponimus, Sanctos in Cælo regnantes pro nobis intercedere.

XX. Neque dicas. Christus, *Luce 22.* ait Apostolis: *Hoc facite in meam commemorationem*; ergo non Sanctorum —— Rursus: sacrificamus in Missa, ut gratiam, & gloriam obtineamus per merita Christi; ergo non per merita sanctorum.

Respondeo enim ad primum: Missam aliter fieri in commemorationem Christi, aliter Sanctorum. Commemoramus enim in Missa Passionem Christi, & ejus mortem, ut in qua spem reponimus: Sanctos autem commemoramus, ut eorum exemplo excitati, eorum intercessionibus adjuvemur ad percipiendum fructum mortis, & Passionis Christi.

Ad secundum etiam dico, aliter per merita Christi a nobis speratur gratia, & salus; aliter per merita Sanctorum. Per illa enim speramus gratiam a Deo nobis immediate donandam; per ista vero solum mediate; quatenus speramus per merita Sanctorum movendum Deum ad applicandum nobis fructum meritorum Christi.

D U B I U M IV.

Quid de Defunctis in Purgatorio detentis?

§. I.

Certa Supponuntur.

I. Purgatorium esse post hanc vitam iis, qui in Domino quidem obierunt, non tamen plene expiati, in quo dum detinentur juvari possunt, ut citius ad æternam Patriam evolent, fuse probavimus, in *Vera Ecclesia, tom. 2. part. 1. art. 10.* contra recentiores Novatores; & modo supponimus ut articulum fidei.

II. Quibus autem modis purgantium animæ possint a vivis juvari, declarat S. Th. *in Supplemento 3. p. q. 71. art. 9. 10. & 11. & in 4. sent. dist. 45. q. 2. art. 3.* ubi docet: Primo juvari posse defunctos sacrificio altaris, eleemosynis Fidelium, & orationibus Ecclesiæ: *Suffragia* enim (inquit) *vivorum prosunt defunctis, secundum quod uniuntur viventibus charitate, & secundum quod intentio viventium fertur in mortuos. Et ideo illa opera præcipue nata sunt mortuis suffragari, quæ maxime ad communicationem charitatis pertinent, vel ad directionem intentionis in alterum. Ad charitatem autem sacramentum Eucharistiæ præcipue pertinet; cum sit sacramentum Ecclesiastica unionis continens illum, in quo tota Ecclesia unitur, & consolidatur, scilicet, Christum: unde Eucharistia est quasi quædam charitatis origo, vel vinculum.* —— *Sed inter charitatis effectus est præcipuum eleemosynarium opus. Et ideo ista duo ex parte charitatis præcipue mortuis suffragantur, scilicet, sacrificium Ecclesiæ, & eleemosyna* —— *Sed ex parte intentionis directæ in mortuos præcipue valet oratio. Quia oratio secundum suam rationem non solum dicit respectum ad orantem, sicut & cætera opera, sed directius ad illud, pro quo oratur. Et ideo ista tria ponuntur quasi præcipua mortuorum subsidia: quamvis quæcumque alia bona, quæ ex charitate fiunt pro defunctis, ei valere credenda sint.*

III. Secundo. Profunt defunctis purgantibus Indulgentiæ: *Indulgentia* tamen *aliquis prodesse potest dupliciter. Uno modo principaliter, alio modo secundario. Principaliter quidem prodest ei, qui indulgentiam accipit: scilicet, qui facit hoc, pro quo indulgentia datur, ut qui visitat limina alicujus Sancti: unde cum mortui non possint facere aliquid horum, pro quibus indulgentia dantur, eis directe indulgentia valere non possunt. Secundario autem, & indirecte profunt ei, pro quo aliquis fecit illud, quod est indulgentia causa: Quod quandoque contingere potest, quandoque autem non potest, secundum diversam indulgentiæ formam. Si enim sit talis indulgentia forma.* Quicumque facit hoc, vel illud, habebit tantum de indulgentia: *ille, qui hoc facit, non potest fructum indulgentiæ in alium transferre; quia ejus non est applicare ad aliquem intentionem Ecclesiæ, per quam communicantur communia suffragia, ex quibus indulgentia valent... Si autem indulgentia sub hac forma sit:* Quicumque fecerit hoc, vel illud, ipse, & pater ejus, vel quicumque alius ei adjunctus, in purgatorio detentus, tantum de indulgentia habebit: *talis indulgentia non solum vivo, sed etiam mortuo proderit. Non enim est aliqua ratio, Quare Ecclesia transferre possit communia merita, quibus indulgentia innituntur, in vivos, & non in mortuos. Nec tamen sequitur, quod Prælatus Ecclesiæ possit pro suo arbitrio animas a purgatorio liberare; quia ad hoc, ut indulgentia valeant, requiritur causa conveniens indulgentias faciendi, ut supra dictum est* (quæst. 26. Supplem. art. 3.)

IV. Tertio. Cultus exequiarum defunctis prodesse potest: *Sepultura* enim *adinventa est, & propter vivos, & propter mortuos. Propter vivos quidem: ne eorum oculi ex turpitudine cadaverum offendantur, & corpora fœtoribus inficiantur: & hoc quantum ad corpus. Sed spiritualiter etiam prodest vivis, in quantum per hoc adstruitur resurrectionis fides. Sed mortuis prodest ad hoc, quod inspicientes sepulchra, memoriam retinent defunctorum, & pro defunctis orant. Unde & Monumentum a memoria nomen accipit: dicitur enim* Monumentum, *quasi* monens mentem: *ut dicit Augustinus, in l. de Civit. Dei, & in lib. de Cura pro mortuis agenda* (cap. 4.) *Paganorum tamen error fuit, quod ad hoc sepultura mortuo prosit, ut ejus anima quietem accipiat: non enim credebant, animam prius quietem posse accipere, quam corpus sepulturæ daretur. Quod omnino ridiculum est, & absurdum. Sed quod ulterius sepultura in loco sacrato mortuo prodest; non quidem est ex ipso opere operato, sed magis ex ipso opere operante: dum scilicet, vel ipse defunctus, vel alius, corpus ejus tumulari in loco sacro disponens; patrocinio alicujus Sancti eum committit; cujus precibus per hoc credendus est adjuvari, & etiam patrocinio eorum, qui loco sancto deserviunt; qui pro tumulatis apud se frequentius, specialius orant. Sed illa, quæ ad ornatum sepulcra adhibentur, profunt quidem vivis, in quantum sunt vivorum solatia: sed possunt etiam defunctis prodesse, non quidem per se, sed per accidens; in quantum scilicet, per hujusmodi homines excitantur ad compatiendum, & per consequens ad orandum: vel in quantum ex sumptibus sepulcra, vel pauperes fructum capiunt, vel Ecclesia decoratur. Sic enim sepultura inter ceteras eleemosynas computatur.* His ergo ad mei Candidati instructionem, ex S. Thoma locis supra citatis, præmissis, sit.

§. II.

§. II.

Resolutio Dubii.

V. DIco. Sacrificium Missæ valde prodest defunctis in Purgatorio detentis. Constat ex supradictis. Opera enim ad charitatem pertinentia prosunt eis, qui in charitate communicant, & charitate quasi vincula colligantur, sed sacrificium Missæ est sacramentum Ecclesiasticæ unionis continens illum, in quo tota Ecclesia militans, purgans, & regnans unitur, & consolidatur, scilicet, Christum, & purgantes in charitatis unione communicant; ergo Missa, quæ est charitatis vinculum & origo, purgantibus prodest.

VI. Hoc fidei dogma colligitur ex 2. *Machab.* 12. ubi *a v.* 43. refertur factum Judæ Machabæi, qui *Facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Jerosolymam offerri pro peccatis mortuorum* (in prælio cæsorum) *sacrificium, bene, & religiose de resurrectione cogitans. (Nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis) & quia considerabat, quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam.* Hoc Sacræ Scripturæ textu docemur, Hebræos obtulisse sacrificia pro mortuis; ergo Christiani Missæ sacrificium, quod Mosaicis adumbratum est, pie pro fidelibus mortuis offerunt —— Ne autem quis Judæ factum erroris insimulare posset, illud probat Scriptura, v. 46. addens: *Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur* —— Quibus etiam patet, Judam pie, ac religiose potuisse cogitare, cæsos illos, apud quos donaria Idolorum fuerint inventa, non esse propter hoc damnatos in æternam, ut ostendi, *Dub. praeced.* §. I. *n.* 7.

Nec est, quod reponant Sectarii, libros Machabæorum inter Canonicos non recenseri —— Nam primo: libros illos canonicos esse invicte probant Catholici. Deinde, ut ait S. Aug. l. de cura pro mortuis gerenda, cap. 1. *In Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis sacrificium. Sed etsi nusquam in Scripturis veteribus omnino legeretur; non parva est universa Ecclesia, quæ in hac consuetudine claret, auctoritas: ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum.*

VII. Testes hujus consuetudinis offerendi in Ecclesia Dei pro mortuis sacrificium, sunt omnium seculorum Patres, tum Latini, tum Græci. Ex Latinis Tertullianus secundo seculo, *lib. de Corona militis, cap.* 3. sui temporis ritus enumerans, inter alios, *Obligationes* (inquit) *pro defunctis ..., annua die facimus*: addens: *Harum, & aliarum hujusmodi disciplinarum traditio tibi præstenditur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix.* Eadem habet *l. de Exhortatione castitatis, cap.* 11. *& lib. de Monogamia, cap.* 10. Tertii seculi testis est Cyprianus, *Epist.* 66. dum suo, & Concilii Carthaginensis nomine in memoriam revocat decretum, quo cavebatur: ne quis frater decedens Clericum ad tutelam, vel curam nominaret: *Ac si quis hoc fecisset, non offeretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione ejus celebraretur.* Celebrabatur ergo tertio seculo sacrificium pro dormitione Fidelium. Pro quarto seculo testis est Ambrosius; *l.* 2. *Epist.* 8. *ad Faustinum* de sororis obitu consolatoria: *Itaque* (inquit) *non tam deplorandam, quam prosequendam orationibus reor: nec manifestandam lacrymis cute, sed magis oblationibus animam ejus commendandam arbitror.* —— Sed plus omnibus testatur S. Augustin. Tum *l.* 9. *Confess. cap.* 12. ubi describens funus S. Matris Monicæ: *Cum ecce* (inquit) *elatum est corpus, imus, redimus sine lacrymis. Nam neque in eis precibus, quas tibi fudimus, cum offeretur pro ea sacrificium pretii nostri, jam juxta sepulchrum posito cadavere, priusquam deponeretur, sicut illic fieri solet, nec in eis precibus ego flevi.* Et cap. 13. *Nunc pro peccatis matris meæ deprecor te &c.* Et infra: *Namque illa imminente die resolutionis sua non cogitavit suum corpus sumptuose conteri, aut condiri aromatibus .... Non ista mandavit nobis, sed tantummodo memoriam sui ad altare tuum fieri desideravit.* Et in Enchirid. cap. 109. *Neque* (inquit) *negandum est, defunctorum animas pietate suorum viventium relevari, cum pro illis sacrificium Mediatoris offertur, vel eleemosynæ in Ecclesia fiunt.* Et Serm. 32. de Verb. Apost. nunc serm. 172. *Orationibus vero sanctæ Ecclesiæ, & sacrificio salutari, & eleemosynis, quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari.* Quid clarius?

VIII. Ex Græcis autem Patribus testes sunt S. Cyrillus Jerosolymit. *Cateches.* 5. *Mystag.* quæ est de sacra Liturgia, dicens: *Deinde & pro defunctis sanctis Patribus, & Episcopis, & omnibus generatim, qui inter nos vita functi sunt, oramus; maximum hoc credentes adjumentum illis animabus fore, pro quibus oratio deferitur, dum sancta, & perquam tremenda coram jacet victima.* Et S. Epiphanius, *Hæres* 75. ubi Aetii errores recensens, inter cætera illius dogmata hoc refellit, quod vivorum preces, sacrificium, eleemosynas defunctis prodesse negare. Demum S. Joann. Chrysostomus, Homil. 3. in Epist. ad Philipp. *Non frustra* (inquit) *hæc ab Apostolis sunt legibus constituta; ut in venerandis atque horrificis Mysteriis memoria eorum fiat, qui decesserunt. Noverant, hinc multum ad illos lucri accedere, multum utilitatis. Eo enim tempore, quo universus populus stat manibus passis, ac tectus Sacerdotalis, & illum horrorem venerationis plenum incutiens Sacrificium, quomodo Deum non placabimus pro illis orantes; atque id quidem de iis, qui in fide decesserunt.* Quibus ritum hunc ab Apostolis derivatum agnoscit Chrysostomus.

Merito igitur Tridentina Synodus hoc ut dogma proposuit, & anathemate damnavit, *Sess.* 22. *c.* 2. *&* Can. 3. *Si quis dixerit Missæ sacrificium Vel soli prodesse sumenti, neque pro vivis, & defunctis pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, offerri debere.*

§. III.

Sectariorum Objectiones.

IX. OBjicies primo, Mortui nec Christi corpus manducare, nec ejus sanguinem bibere possunt: sed illi tantum Eucharistiæ fructum participant, qui illam manducant, & bibunt; ergo &c.

Respondeo, hac objectione evinci quidem, mortuos non posse percipere fructum ex Eucharistia, quatenus sacramentum est: non vero quatenus est sacrificium: sic enim non soli sumenti, sed etiam omnibus, pro quibus offertur, prodesse Scriptura, & traditio docet, ut dictum est.

X. Objicies secundo. Post hanc vitam nec peccata remittuntur; & quibus in hac vita remissa sunt, nulla superest luenda pœna: cum per pœnitentiam a Deo placato condonata sint. Qualis enim esset condonatio, quæ pro culpa condonata pœnas exigeret?

XI. Hoc est præcipuum hæreticorum fundamentum. Respondeo tamen ex doctrina S. Thomæ, *quæst.* 7. *de Malo, art.* 11. peccata quidem mortalia post hanc vitam remitti non posse, bene tamen peccata venialia illis, qui in charitate decesserunt: non quidem per actum pœnitentiæ, qui post hanc vitam esse non potest, sed per actum intensum charitatis in Deum repugnantem venialibus in hac vita commissis: *Quia tamen post hanc vitam non est status merendi, ille dilectionis motus tollit quidem impedimentum venialis culpæ; non tamen meretur absolutionem, vel diminutionem pœnæ, sicut in hac vita.* Hoc autem ita esse ostendit S. Augustinus, *lib.* 21. *de Civit. Dei, cap.* 24. dicens: *Neque enim de quibusdam veracitER diceretur, quod non eis remitteatur, neque in hoc seculo, neque in futuro* (Matth. 12. vers. 13.) *nisi essent, quibus, etsi non in isto, tamen remitteatur in futuro.* Quod ex eodem Evangelii loco confirmavit S. Gregorius, *lib.* 4. *Dialog. cap.* 39. his verbis: *In qua sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam vero in futuro posse laxari. Quod enim de uno negatur, consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur* (nempe, de parvis, minimisque peccatis, ut ibi prosequitur.)

XII. Falsum etiam est, quod remisso peccato quoad culpam, nulla superfit luenda pœna. Nathan enim Propheta ad David (2. *Reg.* 12. *v.* 13.) qui de peccato pœnituerat, dixit: *Dominus transtulit peccatum tuum, non morieris* (quibus remittitur ei culpa, & pœna æterna) *Verumtamen quia blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur* (ecce pœnam temporalem in hac vita a David, dimissa culpa, luendam.) *Prudentier est enim* (inquit August. tract. 124. in Joann.) *pœna, quam culpa: ne parva putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna: ac per hoc, vel ad demonstrationem debitæ miseriæ, vel ad emendationem labilis vitæ, vel ad exercitationem necessariæ patientiæ, temporaliter hominem detinet pœna, & quem jam ad damnationem sempiternam reum non detinet culpa.* Deus ergo sicut dimissa culpa pœnam æternam transfert in temporalem in hac vita luendam, ut suæ justitiæ fiat satis; sic illi, qui plene in hac vita non satisfecit, quia nimirum actu intenso contritionis non pœnituit in hac vita, pœnam æternam transfert in temporalem luendam in alia vita.

Quapropter Tridentinum, Sess. 6. Can. 30. *Si quis* (inquit) *post acceptam justificationis gratiam cuilibet peccatori pœnitenti, ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixeris; ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exsolvendæ, vel in hoc seculo, vel in futuro in Purgatorio, antequam ad regna Cælorum aditus patere possit: anathema sit.* Cui præiverat Florentinum *anno* 1439. *Collat.* 22. ubi Eugenius hæc habet: *Item si vere pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorum animas pœnis purgatoriis post mortem purgari, & ut a pœnis hujusmodi releventur prodesse eis Fidelium vivorum suffragia: Missarum videlicet sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia, quæ a Fidelibus pro aliis Fidelibus fieri consueverunt, secundum Ecclesiæ institutæ.*

XIII. Objicies tertio. Si Ecclesiæ Sacrificium prodest defunctis, prodesse etiam, & offerri poterit pro damnatis. Sacerdos enim in offertorio Missæ pro defunctis suo, & Ecclesiæ nomine sic orat: *Domine Jesu Christe Rex gloriæ, libera animas omnium Fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu, ne absorbeat eas tartarus, ne cadant in obscurum.* In responsorio etiam orat, ut liberentur *De morte æterna in die illa tremenda; quando Cæli movendi sunt, & terra,* dum Christus *venerit judicare seculum per ignem.*

XIV. Respondeo, nego assumptum. Ad prob. primo dico, cum Ecclesia orat, ut animæ defunctorum de pœnis Inferni solvantur; nomine pœnarum, & Inferni non accipere pœnas æternas, quibus damnati addicti sunt, sed temporaneas, quas in Purgatorio patiuntur: quem *Infernum* propterea vocat, quia locus infernus, & subterraneus est. —— Vel precatur eis perfectam, & consummatam liberationem de pœnis inferni, & morte æterna. Cum enim Purgatorii pœna appendix quædam sit pœnæ æternæ; nec censeatur perfecta, & consummata liberatio a morte æterna, quousque anima peccatorum omnium, ac pœnarum vinculis soluta Deo non fruatur: hoc liberationis complementum sacrificiis, & oblationibus defunctis precatur Ecclesia.

XV. Ref-

XV. Respondeo secundo, & forte verius Ecclesiam non precari, ut Fideles liberentur a pœna æterna, postquam illi addicti sunt; sed ne illi addicantur, & ut ab illa meritis Mediatoris eximantur. Pro quo nota: orationes illas Ecclesiæ non referri ad tempus post mortem; sed ad illud instans, quo animæ a corporibus migrant: quæ migratio tunc ad memoriam revocatur, cum preces illas fundit Ecclesia. Neque hoc est novum. Nam Ecclesia, dum celebrat Mysteria Christi, sic ea in memoriam revocat, ac si nunc contingerent, vel nondum essent completa, aut etiam peracta. Celebrans enim Adventum Domini utitur illis verbis Isaiæ 45. vers. 8. *Rorate Cæli desuper*, quasi invitans Verbum ad sumendam carnem, cum tamen jam a multis seculis sumpserit. Audiatur, quæso, S. August. *Ep.* 98. alias 23. *ad Bonifacium Episcopum*, sic loquentem: *Sæpe ita loquimur, ut Pascha propinquante dicamus crastinam, vel perendinam Domini Passionem; cum ille ante tam multos annos passus sit, nec omnino, nisi semel illa Passio facta sit. Nempe, ipso die Dominico dicimus: Hodie Dominus resurrexit, cum ex quo resurrexit tot anni transierint. Cur nemo tam inepTus est, ut nos ita loquentes arguat esse mentitos; nisi quia ipsos dies secundum illorum, quibus hæc gesta sunt, similitudinem nuncupamus; ut dicatur ipse dies, qui non est ipse, sed revolutione temporis similis ejus: & dicatur, illo die fieri propter sacramenti celebrationem, quod non illo die, sed jam olim factus est?*

§. IV.

Varia Resolvuntur.

XVI. EX dictis resolvitur, praxim hanc offerendi sacrificium pro defunctis fidelibus exordium sibi vindicasse: tum ex facto Judæ Machabæi supra relato: tum ex traditione, & institutione Apostolica, ut ex regula Sancti August. lib. 4. de Bapt. cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nunnisi auctoritate Apostolica traditum certissime creditur.*

XVII. Si autem quæratur: Quis ordo, seu ritus fuerit apud antiquos in sacrificio pro defunctis offerendo? Sciatur primo. Ipso die obitus, corpore adhuc insepulto, consuevisse olim pro mortuo sacrificium offerri. Id habemus ex Tertulliano, *lib. de Anima, cap.* 51. his verbis: *Scio feminam quamdam vernaculam Ecclesiæ, forma, & ætate integram functam; post unicum, & breve Matrimonium, cum in pace obdormisset, & morante adhuc sepulturæ, interim oratione Presbyteri componeretur, ad primum habitum orationis, manus a lateribus dimotas in habitum supplicem conformasse, rursumque conditta pace, situi suo reddidisse.* Oratione autem illa Presbyteri ex modo loquendi sacrificium indicari observat Pamelius, in notis ibi. Hoc idem in exequiis Constantini factum fuisse, scribit Eusebius, *lib.* 4. *de Vita Constant. cap.* 70. & S. Aug. *lib.* 9. *Confess. c.* 12. agens de pompa funebri S. Monicæ matris suæ, ut supra vidimus.

Tertio etiam die post obitum Missam pro mortuis offerri frequentissimum fuisse, testatur auctor Constit. *Apost. cap.* 48. his verbis: *Peragatur dies tertius mortuorum in Psalmis, in lectionibus, atque orationibus propter eum, qui tertia die resurrexit.* Alcuinus, seu Albinus Flaccus, ut aliis placet, l. de divinis officiis, *Tertia dies* (inquit) *specialiter pro animis absolutione celebratur .... Sacrificium tertia die peragitur; ut si quid temulentum ex carnis cohabitatione contraxit, obliteretur, & sanctæ Trinitatis similitudo reparetur* —— Die quoque septima a defuncti obitu quondam offerri solitum pro eo sacrificium, testis est Ambrosius, *lib. de Fide resurrectionis*, & *l. de Obitu Theodosii*. Ubi dies recenset, quibus suo tempore obitus memoria fiebat: *Nunc* (inquit) *quadragesimum celebramus, assistente sacris altaribus Honorio principe. Quia sicut, sanctus Joseph patri suo Jacob quadraginta diebus humationis officia detulit: ita, & hic Theodosio Patri justa persolvit. Et quia alii tertium, & trigesimum, alii septimum, & quadragesimum observare consueverunt, quid decent lectio consideremus &c.*

Anniversaria item pro defunctis fieri solita, tradit Tertullianus; *leg. de Corona militis, c.* 3. dicens: *Oblationes pro defunctis pro natalitiis annua die facimus.* Inter anniversaria celebre illud est, quod postridie Kal. Novembris agimus in commemoratione omnium fidelium defunctorum; cujus originem Odiloni Abbate Cluniacensi Petrus Damianus, & Sigibertus adscribunt.

XVIII. Si quæratur secundo: An defunctis magis prosit Missa de Defunctis, an vero Missa de B. Virgine, aut alicujus Sancti ipsis applicata?

Respondeo cum S. Thoma, in 4. *dist.* 45. *q.* 2. *art.* 3. *q.* 1. *ad* 5. *&* *in Supplem.* 3. *part. q.* 71. *art.* 9. *ad* 5. quod, ut Augustinus dicit, l. de cura pro Mortuis agenda, cap. 18. *Missa suffragium continet duo, scilicet, orationem, & sacrificium. Ex parte ergo sacrificii oblati Missa æqualiter prodest defuncto, de quocumque dicatur* (quia semper res oblata est Christus) *& hoc est præcipuum, quod fit in Missa. Sed ex parte orationum magis prodest illa, in qua sunt orationes ad hoc determinatæ. Sed tamen iste defectus recompensari potest per majorem devotionem, vel ejus, qui dicit Missam, vel ejus qui jubet dici: vel iterum per intercessionem sancti, cujus suffragium in Missa imploratur.*

XIX. Si quæratur tertio: An Missa, quæ celebratur pro uno defuncto, magis proficiat illi, pro quo celebratur, quam aliis? De hoc videnda sunt quæ dicta sunt supra, *Dub.* 1. §. 3. *n.* 15. &c. Modo dico cum S. Thom, *in* 4. *dist.* 45. *q.* 2. *art.* 4. *q.* 1. & in Supplemento: 3. *p. q.* 71. *art.* 12. ubi refert duas opiniones: quarum una dicit, suffragia (idem de Missa) pro uno aliquo facta non magis illi prodesse, pro quo fiunt, sed eis, qui sunt magis digni. Alia e contra tenet, Missas, & suffragia magis prodesse illi, pro quo fiunt. —— Respondet ergo S. Thom. Suffragia, quæ pro uno defuncto fiunt, prodesse quidem aliis quantum ad interiorem consolationem; quia in charitate existentes gaudent de diminutione pœnæ alterius: & secundum hoc magis valent ei, qui magis charitate est plenus, quamvis pro eo specialiter non fiant; quia charitas facit, ut gaudeat de bonis alterius, ac si essent propria. Simpliciter tamen valent magis ei, pro quo fiunt, & cui per intentionem celebrantis, vel suffragantis specialiter applicantur. Quia suffragiorum valor maxime attenditur per modum satisfactionis, satisfactio autem facta pro uno liberat eum a pœna, & non alium. Hinc, citato *Dub.* 1. §. 4. diximus, eum qui tenetur Missam applicare pro uno, non posse eam applicare pro duobus, aut pro pluribus; quia valor satisfactorius, si dividatur pro parte in remissionem pœnæ unius animæ, & pro parte in remissionem pœnæ alterius, pro qua suffragium fertur, clarum est, quod hæc non tantum juvabitur, quantum offerens sua intentione volebat: quia valor satisfactorius Missæ, licet in se ex parte rei oblatæ infinitus sit, ex parte tamen applicationis finitus est. Patet igitur, Missam applicatam pro uno, quoad relaxationem pœnæ, & satisfactionem magis ei prodesse, quam aliis.

XX. Sed dices primo ex August. *lib. de cura pro mortuis agenda, c.* 4. Secundum hoc suffragia mortuis prosunt, quia dum viverent hic, sibi ut postea possent prodesse meruerunt: sed aliqui magis meruerunt, ut suffragia sibi possent prodesse, quam illi, pro quibus fiunt; ergo eis magis prosunt, alias eorum meritum frustraretur.

Respondeo ex S. Thom. citato, *ad* 2. verba Augustini debere intelligi conditionaliter, ideo, qui sibi ut postea possent prodesse meruerunt, *Si pro illis fiant.* Quod nihil aliud fuit, quam fecisse se habiles ad recipiendum fructum, si pro eis suffragia applicentur. Non tamen sequitur, quod meritum eorum frustretur. Tum quia: directe non meruerunt, ut omnibus suffragiis juventur. Tum quia: meritum non frustratur, si non recipiant fructum ex suffragiis non pro eis factis. Frustraretur autem, si suffragia pro eis fierent, & ipsi ex illis remissionem pœnæ non reportarent.

XXI. Dices secundo. Pro pauperibus non celebrantur tot Missæ, quot pro divitibus: si ergo suffragia, seu Missæ oblatæ pro aliquibus, eis solis valerent, pauperes essent pejoris conditionis; quod est contra sententiam Domini, Lucæ 6. v. 20. *Beati pauperes, quia vestrum est Regnum Dei.*

Respondeo cum S. Th. citato, *ad* 3. concedendo, divites esse melioris conditionis, quam pauperes, quantum ad aliquid, scilicet, quantum ad expiationem pœnæ. Sed hoc quasi nihil est comparatum possessioni Regni Cælorum, in qua pauperes melioris conditionis esse ostenditur auctoritate allata.

XXII. Replicabis. Unicuique secundum sua merita reddetur in futuro: sed pauper, pro quo non fiunt suffragia, forte magis meruit, ut juvaretur post mortem, quam dives; ergo &c.

XXIII. Respondeo, neg. suppositum. Quia juvamen suffragiorum non cadit sub merito directe, & absolute sed solum sub conditione, si pro illis fiunt. *Credibile tamen est* (inquit S. Th. in Supp. 3. p. q. 71. art. 14. ad 2.) *quod per divinam misericordiam, si aliquid de specialibus suffragiis superfit his pro quibus fiunt (ut si eis non indigeant) aliis dispensetur, pro quibus non fiunt, si eis indigeant, ut patet per Damascenum, in sermone de Dormientibus sic dicentem*: Vere Deus tamquam justus commetietur impotenti possibilitatem, tamquam sapiens defectuum commutationem negotiabitur: *quæ quidem negotiatio attenditur, si id, quod deest uni, alteri suppleat.* Cæterum si is pro quo suffragium fit, eo indigeat, eum specialiter juvare ostendit idem S. Th. citata *q.* 71. *art.* 12. *in arg. sed contra.* Nam *Justitia humana exemplatur a divina: sed justitia humana, si aliquis debitum pro aliquo solvit, eum solum absolvit; ergo cum ille, qui suffragia facit, quodammodo solvat debitum ejus, pro quo facit, ei soli proderunt. Præterea: sicut homo faciens suffragia quodammodo satisfacit pro mortuo: ita etiam interdum aliquis pro vivo satisfacere potest: sed quando aliquis satisfacit pro vivo, satisfactio illa non computatur, nisi illi, pro quo facta est; ergo & suffragia facientes, ei soli prodest pro quo facit.* Quare, ut supra diximus, Concilium Constantiense, *Sess.* 8. damnationi subjecit propositionem Wicleffi dicentis: *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos non plus prosunt eidem, quam generales, cæteris paribus.* Et merito. Alias Ecclesia Fidelibus illuderet, dum hortatur eos ad speciales orationes pro aliquo particulari faciendas, & speciales collectas pro defunctis ordinavit; si eis non magis prodessent, quam communes.

XXIV. Quæres tandem: An majoris fructus sit Missa solemnis pro defunctis, quam Missa privata?

Respondeo affirmative. Et quidem ex opere operantis, constat. In Missa enim solemni major intervenit devotio in offerentibus, & adstantibus; præcipue ubi est cantus religiosus, quo excitatur: plures etiam in ea sunt actus religionis in multitudine Ministrorum, in incensatione altaris, aliisque cæremoniis. Ex parte etiam operis operati. Quia cum Christus instituerit non solum Presbyteratum, sed etiam alios Ordines majores, & minores ad formandam nedum Hierarchiam Ecclesiasticam, sed etiam ad inferviendum solemni oblationi sacrificii; credibile est, instituendo sacrificium solemne voluisse instituere opus ex sua natura majoris valoris ad satisfactionem. Et quidem si legatio quo major pompa, & comitatu munera Principi sistit, eo gratior principi evadit, eumque reddit

ad gratiam faciliorem; & Deus movetur magis orationibus publicis, & solemnibus, quam privatis, ex natura operis magis movebitur a sacrificio solemni, quam privato.

XXV. Hinc inferri potest primo: Obligationi celebrandi unam Missam in cantu, seu Anniversarium pro defuncto, non posse fieri satis recitando unam Missam privatam —— Secundo: jure merito interdum a Summo Pontifice indulgeri, ut pluribus Missis privatis alicui Ecclesiæ incumbentibus, satisfieri possit per aliquas solemnes Missas in minori numero; non alia ratione, nisi quia Missarum solemnium & in cantu fructus major sit, quam Missarum privatarum.

QUÆSTIO III.

De Sacrificii Missæ Ministro.

DE Ministro, ad quem pertinet Eucharistiam jam consecratam dispensare, egimus supra, de sacramento Eucharistiæ. Nunc agimus de Ministro, penes quem residet potestas Eucharistiam consecrandi, & offerendi; quod idem est, ac agere de Ministro sacrificii Missæ: cui aliqua etiam annectemus ministerium ejusmodi concernentia, & concomitantia ad pleniorem Candidati nostri notitiam, & eruditionem.

DUBIUM I.

Quinam sit Sacrificii Missæ Minister.

§. I.

Hæreticorum Errores.

I. CIrca Eucharistiæ conficiendæ Ministrum varie variis temporibus erratum est. Primo enim Montanistæ (alias Pepuziani ab oppido *Pepuza* Montani patria) duabus feminis Priscillæ, & Quintillæ sacrificandi facultatem fecerunt, ut scribit August. lib. de Hæres. c. 27. *Pepuziani* (inquit) *a loco quodam nominati sunt . . . tantum dantes mulieribus principatum: ut Sacerdotio quoque apud eos honorarentur: dicunt enim Quintillæ, & Priscillæ in eadem Civitate Pepuza Christum specie feminæ revelatum; unde ab hac* Quintiliani *etiam nuncupantur*.

Eumdem errorem Marcitis (a Marco quodam hæretico Marci Aurelii temporibus) adscribere visus est Irenæus, *lib. 1. advers. Hæres. c. 13.* alias 8. Ubi loquens de Marci in Sacram. Eucharistiam præstigiis: *Rursus* (inquit) *mulieribus dans calices mixtos, ipsas gratias agere jubet præsente se. Et ubi hoc factum est, ipse alium calicem multo majorem, quam est ille, in quo illa seductæ Eucharistiam facit proferens, & transfundens a minori, qui est a muliere Eucharistia factus in illum, qui est ab eo allatus multo majorem, statim dicens &c.*

Hoc etiam jure potitas fuisse feminas apud Collyridianos enarrat Epiphanius, *Hæres 79.* dicens: *Quadam mulieres curum quamdam, sive sellam quadratam ornantes, expanso super ipsum linteo, in die quadam illustri anni per aliquot dies panem proponunt, & offerunt in nomen Mariæ; omnes autem pane participant*. Harum enim hæresis in eo sita erat, quod B. Virgini tamquam Deæ sacrificabant placentas panis.

II. Waldenses, qui asserebant, omnem potestatem, sive Ecclesiasticam, sive laicam solo peccato mortali deperdi, ideoque Sacerdotem per peccatum mortale Sacerdotem esse desinere, & neque consecrare, neque absolvere posse: e contra, Reinero teste, *lib. contra VWaldenses, cap. 5.* dicebant, quod *Omnis laicus bonus sit Sacerdos*.

Lutherus vero, *lib. de Abroganda Missa*, & *lib. de Cap. Babylonica, cap. de Ordine*, non modo piis laicis, ut Waldenses, sed etiam impiis inesse potestatem Eucharistiam conficiendi asseruit; licet ea fungi non debeant, nisi legitime fuerint vocati, excepto tamen necessitatis casu. His omnibus erroribus Catholica fides e diametro resistit, ut §. seq. ostendemus.

§. II.

Catholica Veritas.

III. DIco. Soli Sacerdotes sunt Eucharistiæ consecrandæ validi Ministri. Sic Tridentinum turpes Sectariorum errores dicto anathemate damnans, ait: tum Sess. 7. de Sac. in Gen. Can. 10. *Si quis dixerit, Christianos omnes in verbo, & omnibus sacramentis administrandis habere potestatem: anathema sit*. Tum Sess. 22. *Si quis dixerit, illis verbis:* Hoc facite in meam commemorationem, *Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi aliique Sacerdotes offerant corpus, & sanguinem suum; anathema sit*.

IV. In primis autem non omnes Christianos esse in Baptismo ordinatos Sacerdotes, sed certos esse debere in Ecclesia Ministros; ostensum est contra Lutherum, *in Tract. de Sacr. in Gener.* Constat enim ex Apostolo, *ad Rom. 13. 1. ad Cor. 12.* & *ad Ephes. 4.* quod diversa officia sunt in Ecclesia, & diversa membra, nec omnia eundem actum habent: quod non omnes sunt Apostoli, aut Prophetæ, non omnes Pastores, non omnes Doctores; nec quisquam sumit sibi honorem, sed sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron. Nec omnibus a Christo dictum est: *Euntes docete omnes Gentes. Hoc facite in meam commemorationem*: Et: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c.*

V. Specialiter autem non omnes Christianos, etiam laicos, posse Eucharistiæ sacrificium offerre, sed solos eos, qui manuum impositione Sacerdotio initiati sunt; prob. primo. Si namque in veteri lege non omnes circumcisi de populo Israelitico poterant Sacerdotio fungi, victimas offerendo, aliaque ministeria obeundo, sed soli ex tribu Levi, & familia Aaronica: unde Datan, Core, & Abiron ex eo solum, quod, cum non essent de tribu Levi, incensum adolere ausi fuere, vivi a terra in pœnam absorpti sunt, ut habetur *Num. 16.* & ut legitur, 1. *Reg.* 13. Saul reprobatus a Domino fuit, quia non expectato Samuele, necessitate etiam urgente, obtulit holocaustum: quæ omnia sacrificii Christianorum meri typi & figuræ erant: qua fronte quæso audebit quispiam asserere, omnes baptizatos Sacerdotio Melchisedech fungi posse, & corpus, ac sanguinem Domini absque ordinatione consecrare, & offerre?

Secundo ex ipsa Eucharistiæ institutione. Non enim omnibus, sed solis Apostolis, & in eorum persona Sacerdotibus contulit Christus potestatem faciendi quod ipse fecerat; nempe consecrandi simul, & manducandi, ac bibendi corpus, & sanguinem suum. Unde, *Luc. 22.* legitur; *Et accepto pane gratias egit & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem.*

Hinc S. Thom. 3. p. q. 82. art. 1. *Hoc sacramentum* (inquit) *est tanta dignitatis, quod non conficitur nisi in persona Christi. Quicumque autem aliquid agit in persona alterius, oportet hoc fieri per potestatem ab ille concessam. Sicut autem baptizato conceditur a Christo potestas sumendi hoc sacramentum: ita Sacerdoti cum ordinatur, conferitur potestas hoc sacramentum consecrandi in persona Christi. Per hoc enim pervitur in gradu eorum quibus dictum est a Domino Luc. 22.* Hoc facite in meam commemorationem.

Quod si omnes baptizati, sicut possunt sumere, ita possent consecrare, ac omnibus indifferenter data foret ad utrumque potestas; fieret, ut sicut omnes jure divino tenentur Eucharistiam sumere; ita tenerentur eodem jure illam consecrare, & dispensare, quod tamen negat Lutherus, qui proinde dicit, non omnes debere Eucharistiam ministrare, sed solos eos, qui vocati sunt. —— Sequeretur etiam, quod feminæ, sicut ex quo baptizatæ potestatem habent sumendi, & debent sumere; ita deberent aut saltem potestatem haberent consecrandi, & ministrandi corpus, & sanguinem Christi: quod nescio, an Lutherus concedet.

VI. Hanc veritatem confirmant ex Conciliis (præter Tridentinum supra relatum) Nicænum I. *Can.* 14. (alias 18.) arguens Diaconos Eucharistiam Sacerdotibus ministrantes, his verbis: *Neque regula, neque consuetudo tradidit; ut qui offerendi sacrificii non habent potestatem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant*. Si ergo Diaconi non habebant, seculo quarto ineunte, potestatem offerendi corpus Christi; multo minus eam habebant laici, sed soli Presbyteri. Lateranense quoque sub Innoc. III. *C. Firmiter*, de summa Trinitate, de Eucharistia sic loquitur: *Hoc utique sacramentum nemo potest conficere, nisi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus &c.* Quod ante earum Synodorum tempora jam docuerat Synodus Arelatensis. I. *ann.* 314. *Can.* 15. dicens: *De Diaconibus, quos cognovimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere*.

VII. Ex Patribus vero eamdem veritatem confirmant Justinus Martyr, *Apolog. 2. pro Christianis*. Ubi sæpius testatur, penes Ecclesiæ Præpositos consecrandi Eucharistiam potestatem esse —— Tertullianus, *lib. de Præscriptionibus, c. 41.* Marcionitas arguit, quod *& Laicis sacerdotalia munera injungunt* —— Cyprianus in sua, contra Stephanum Papam, de hæreticorum baptismate controversia aperte profitetur, nullos, qui Sacerdotes non sint, posse Eucharistiam consecrare; & ex eo quod apud hæreticos colligitur Eucharistiam non esse, quod nempe supponat nulla in eis esse verum Sacerdotium —— Athanasius, *Apolog. 2. contra Arianos*, ex quo Ischyras Arianus in Sacerdotem nusquam fuisset ordinatus, probat, eum non potuisse Eucharistiam conficere. Quæ veritas ipsis quoque hæreticis perspecta fuit. Nam ut testatur S. Hieronymus, *Dial. adversus Luciferianos*, Hilarus illius sectæ Corypheus *Eucharistiam non poterat conficere, quia Diaconus tantum erat*.

§. III.

Heterodoxorum Momenta.

VIII. PRimo objiciunt, 1. *Petri 2. ver. 9.* Omnes baptizati dicuntur *Genus electum, regale Sacerdotium*. Et Apocal. 5. ver. 10. *Fecisti nos* (Christianos) *Deo nostro regnum, & Sacerdotes*.

Respondeo ex S. Augustino, *l. 20. de Civit. Dei cap.* 10. verba illa Petri, & Apocalypsis non esse accipienda de Sacerdotio proprie tali, quod convenit solis Episcopis, & Presbyteris, *Qui proprie jam vocantur in Ecclesia Sacerdotes*; sed improprie, & late. Nam *Sicut omnes Christianos dicimus propter mysticum Chrisma: sic omnes Sacerdotes, quoniam membra sunt unius Sacerdotis. De quibus Apostolus Petrus*, Plebs (*inquit*) sancta, regale Sacerdotium —— Adderem: Christianos omnes vocari Sacerdotes, quia omnes habiles sunt, ut sacerdotio initientur, ad differentiam legis Mosaicæ, in qua soli contribules Levi, & ex Aaron progeniti poterant sacerdotio fungi. Unde sicut omnes qui ex Aaron originem trahebant, idonei erant sacerdotio; sic omnes Christiani, quia unius Sacerdotis Christi, Sacerdotii capaces sunt.

IX. Respondeo secundo communi responsione, verba illa Scripturæ accipienda esse de sacerdotio interno, quo singulos Fideles in Baptismo insignitos esse Scriptura dicit; ad offerendum scilicet Deo spirituales hostias precum, eleemosynarum, aliorumque pietatis operum: non vero de Sacerdotio externo, & speciali, cui uni adest potestas conficiendi, & offerendi publice in Ecclesia externum, & visibile sacrificium corporis, & sanguinis Domini. Nam sicut ibi Christianus asseritur Sacerdos, ita & Rex: Atqui non omnes Christiani Reges sunt regno, & donatione externa; ergo nec omnes sunt in Sacerdotio externo, & speciali in Ecclesia.

X. Secundo objiciunt. Verba illa Christi, *Lucæ 22. ver. 19. Hoc facite in meam commemorationem*, duo important, nempe, Eucharistiam conficere, & eam sumere: sed omnibus promiscue Fidelibus dictum est, ut Eucharistiam sumant; ergo & omnibus dictum est, ut eam conficiant.

Respondeo ex regula S. Augustini, *l. 3. de Doctr. Chr. c. 17.* nimirum in Scripturis *Alia omnibus communiter præcipi, alia singulis quibusque generibus personarum*. In præfatis ergo Christi verbis sumere Eucharistiam, & sumendo memoriam ejus recolere, omnibus indiscriminatim præceptum est: Consecrare vero, & perficere, solis Apostolis, & Sacerdotibus dictum est, sicut etiam solis viris, non feminis —— Addo: quod sumere Eucharistiam, prout ibi a Christo præcipitur, solis Sacerdotibus dictum est: sumere autem eam per modum sacramenti, quod omnibus præcipitur, dictum est Joann. *6. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis &c.* Deinde si Eucharistiam conficere, & ministrate omnibus concessum, immo & præceptum est: cur apud Lutheranos non omnes id faciunt? Cur egent, ut ad hoc deputentur, cum Christus ad hoc omnes delegaverit?

XI. Tertio objiciunt. Tertullianus, *l. de Exhortatione Castitatis, cap. 7.* quosvis Fideles, a secundis nuptiis deterret, eo quod cuique competat Sacerdotium quod bigamos utpote irregulares dedecet: *Nonne* (inquit) *& laici Sacerdotes sumus? Scriptum est: Regnum quoque nos, & Sacerdotes, Deo & Patri suo fecit*. —— Ne autem quis reponat, ibi loqui Tertullianum de Sacerdotio improprie tali ad offerendas victimas spirituales tantum subjungit: *Differentiam inter ordinem, & plebem constituit Ecclesiæ auctoritas, & honor per ordinis confessum sanctificatus a Deo. Ubi Ecclesiastici ordinis est confessus, & ofsent, & tingit Sacerdos, qui est ibi solus; sed & ubi tres, Ecclesia est, licet laici &c. Igitur si habes jus Sacerdotis in temetipso, ubi necesse est habere; oportet etiam disciplinam Sacerdotis necesse sit habere jus Sacerdotis*.

XII. Respondeo, dici posse, Tertullianum illum scripsisse librum, cum jam factus esset Montanista. Unde non mirum, si Montanistarum errorem omnibus etiam feminis jus sacerdotii tribuentium ibi professus sit; & sententiam, quam cum esset Catholicus tenuit, ut supra vidimus, retractaverit. —— Si autem quis velit, eum ad bonum sensum trahere —— dicere poterit, Tertullianum omnibus etiam laicis jus Sacerdotii tribuere; quia omnes habiles fe reddere debent, ut possint eligi in Sacerdotes, a quo jure excidunt, qui Bigami sunt —— Vel sumere ly *Offerre* pro *Tradere*, seu *Dispensare*, non pro *Sacrificare*. Mos enim erat, ut laici, etiam feminæ, offerrent, seu præsentarent ea, quæ offerenda erant per Sacerdotem in sacrificio. De vidua enim, quæ singulis annis offerebat marito defuncto: & *Offert* (inquit) *singulis annis dormitionis ejus. Et in l. de Exhort. castitatis, cap. 11.* de marito pro duabus uxoribus offerente ait: *Et offeres pro duabus, & commemorabis per Sacerdotem*.

Dici etiam potest, ly *Offerre* sumi a Tertulliano pro panis, & vini oblatione, quam urgente persecutione, absentibus Ministris, Fideles privatis in domibus offerre consueverant, nempe panem, & vinum; non quidem Eucharisticum, sed benedictum, quæ *Eulogiæ* dicebantur; & quæ etiam ad Episcopos, & Presbyteros in carceribus detentos Fideles deferre consueverant.

XIII. Nec dicas, quod si non laici, saltem Diaconi panem, & vinum Eucharisticum offerebant. Unde Concilium Ancyranum, *Can.* Diaconos lapsos cessare jubet *Ab omni sacro ministerio, sive a pane, sive a calice offerendo* —— Respondeo enim, ordinis exercitium, quod ibi aufertur a Diaconis in eo situm fuisse, non quod panem, & vinum consecrarent; sed quod panem, & vinum a Fidelibus oblata exciperent, & ad sacrum altare deferrent, in quo tres in partes dividi solebant. Ex una ab Episcopo, vel Presbytero Eucharistia conficiebatur, altera cedebat in pauperum usum, tertia Clericorum sustentationi destinata erat.

XIV. Quarto objiciunt. Frumentius, cum adolescens in Indiis degeret, mercatores Christianos, natione Italos, qui illuc appulerant, ad divinorum celebrationem invitasse legitur apud Theodoretum, *Hist. Eccles. l. 1. cap. 23.* cum tamen nec ipse adhuc Sacerdotio fungeretur (fuit enim postea ordinatus ab Athanasio, ut ibidem refertur) nec credibile sit, mercatores illos, aut ex ipsis aliquem fuisse ordinatos —— Secundo: Acta S. Petronillæ referunt, eam obiisse in carcere, celebratis Dominicæ oblationis Mysteriis. Tertio: Joannes Moscus, *in Prato spirituali, cap. 25.* narrat, Monachum laicum panes quosdam verbis evangelicis consecrasse, quod factum ratum ab Angelo fuit denuntiatum.

XV. Respondeo ad primum de Frumentio. Vel divina Mysteria, quæ Romano more celebrasse leguntur, mercatores illi, hortante Frumentio, non fuisse altaris tremendum sacrificium; sed preces sacras Romano ritu peractas. Unde Ruffinus, ex quo hanc historiam Theodoretus excerpsit, solius orationis mentionem facit. Vel si divina mysteria volumus fuisse incruentum sacrificium, non fuit celebratum, nec a Frumentio nondum sacris initiato, nec ab ullo ex mercatoribus laicis; sed ab aliquo Presbytero ab illis adducto, ut in longinquis peregrinationibus fieri soleti; nisi forte dicamus, celebrata fuisse divina Mysteria, non consecratione, sed dispensatione panis jam consecrati, quem a suis regionibus mercatores illi (ut tunc moris erat peregrinantibus dari) asportaverant.

Ad secundum dico. Acta laudata esse sic exponenda: nempe, quod S. Petronilla objerit celebratis Dominicæ oblationis Mysteriis, non ab ipsa; sed ab aliquo Sacerdote, qui, ut moris erat, eam in carcere inviserat.

Tertium vero ex Prato spirituali non tantæ auctoritatis est, ut dubietatem excludere valeat: multa enim in illud dubiæ fidei irrepserunt. Quod si hoc etiam daretur, præter legem, & divina dispensatione factum credi deberet. Quod autem præter legem fit, in regulam trahi non debet, nec infirmat assertum nostrum; nempe, quod ex institutione divina penes solos Sacerdotes sit Eucharistiæ consecratio.

XVI. Quinto objiciunt. Sacerdos hoc sacramentum conficit in persona Christi: sed omnis justus, licet laicus, est Christi membrum, & Christo unitur per charitatem; ergo &c. Unde ait Chrysostomus, Homil. 43. in Matth. *Omnis Sanctus est Sacerdos*.

Confirmant. Hoc sacramentum consecratur virtute verborum: sed significatio verborum non mutatur, sive proferantur a Sacerdote, sive a laico; ergo &c. Sicut igitur verba Baptismi prolata, sive a Sacerdote, sive a laico suum habent effectum, cur non verba Eucharistica?

XVII. Respondeo cum S. Thom. 3. p. qu. 82. ar. 1. ad 2. quod *Laicus justus unitur est Christo unione spirituali per fidem, & charitatem, non autem per sacramentalem potestatem; & ideo habet spirituale Sacerdotium ad offerendum spirituales hostias, de quibus dicitur in Psal. 50.* Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. non vero ad offerendum publicum Eucharistiæ sacrificium: sicut nec omne membrum corporis, etsi conjungatur capiti, non tamen habet eumdem actum, & potestatem.

Ad Confirm. dico, quod virtus consecrativa non consistit in solis verbis, sed etiam in potestate accepta in consecratione, & ordinatione. Sic virtus principalis agentis non quocumque instrumento operatur quemcumque effectum; sed instrumento ad hoc deputato, & idoneo. Neque idem est de Baptismo. Cum enim sit sacramentum maximæ necessitatis; oportuit, ut quilibet homo deputaretur, & esset idoneus. Non sic de sacrificio Missæ, quod tantæ necessitatis non est. Sicut in antiqua lege quilibet poterat circumcidere; non tamen quilibet poterat sacrificare, & offerre, sed solus Sacerdos. Videatur S. Thom. *qu. 82.* citata *art. 1. ad 1. & 3.*

DUBIUM II.

An Plures, & an mali Sacerdotes possint Consecrare?

§. I.

Resolvitur Prima Pars.

I. DIco, Plures Sacerdotes possunt simul eamdem hostiam consecrare. Ita S. Thom. dicta *qu. 82. ar. 2.* Qui affert primo consuetudinem quarundam Ecclesiarum, qua Sacerdotes, cum de novo ordinantur, concelebrant Episcopo ordinanti. Hanc vero rationem pro hac consuetudine affert. Nam *Sacerdos, cum ordinatur, constituitur in gradu eorum, qui a Domino acceperunt potestatem consecrandi in cœna*: sicut ergo *Apostoli Christo cœnanti* (& eos ordinanti) *concœnaverunt: ita novi ordinandi, Episcopo ordinanti concelebrant. Nec propter hoc iteratur consecratio super eamdem hostiam: quia sicut Innocentius III. dicit* (lib. 4. de Myst. Missæ, cap. 25.) *omnium intentio debet ferri ad idem instans consecrationis*. Licet autem plures non possint simul unum baptizare, possunt tamen simul eamdem hostiam consecrare. Quia (ait S. Thom. ibi ad 1.) *Christus non legitur simul baptizasse cum Apostolis, quando injunxit eis officium baptizandi*; sicut cum illis concœnavit, quando eis injunxit officium consecrandi.

Hic tamen notandum est: S. Th. non dicere, Apostolos Christo celebranti concelebrasse, sed tantum *Concœnasse*; non enim poterant Domino concelebrare, quia nondum erant Sacerdotes; cum primo Sacerdotes instituti sint, quando Christus, post consecrationem panis, illis dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut ait Trident. *Sess. 22. cap. 1.* Vult ergo S. Thom. posse recens ordinatos cum Episcopo ordinante celebrare, ad quamdam imitationem discipulorum, qui in Cœna Christo concœnaverunt. Vide Porrectam ad hunc art.

Neque sequitur, quod cum possit unus solus per se consecrare, superflue apponantur alii. —— Hoc enim (ait S. Th. *ad 2.* ibi) verum esset, *si quilibet Sacerdos operaretur in virtute propria ..... sed quia Sacerdos non consecrat, nisi in persona Christi, multi autem sunt unum in Christo: ideo non refert, utrum per unum, aut per multos hoc sacramentum consecretur, nisi quod oportet ritum Ecclesiæ servare*.

II. Hic nota primo cum eodem Porrecta: Sacerdotem, sive consecret solus, sive cum aliis, semper agere in persona Christi; non tamen semper agere in virtute, sive intentione propria. Si enim solus consecret, agit, ut unum per se intendens, mox prolatis a se verbis consecrationem factam esse: & tunc virtute propria operari dicitur, quoniam nihil expectat ab aliquo homine, vel ab aliquibus. Si vero consecret cum aliis, cum expectet a consciis & prolationem verborum, & intentionem simultaneam, quam omnes referre tenentur ad idem instans; non dicitur agere virtute propria, sed communi cum aliis.